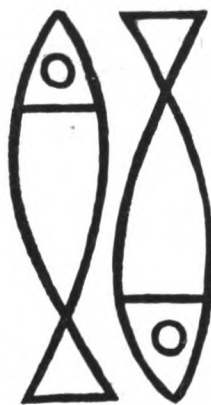

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Het vasten en de schuld van de mens voor God

(Matth. 6 : 16—18).

Het vasten was geboden op de grote Verzoendag (Lev. 16 : 29—31). Men onthield zich van eten op de dag, waarop de zonden van het volk beleden en verzoend werden. Vasten moest dus blijk zijn van schuldbesef. Het was bewijs dat men bedroefd was over eigen zonden. Zo vastte men ook in dagen van droefheid. David vast als hij bericht heeft gekregen over de dood van Saul (2 Sam. 1 : 12). Eveneens bij de ziekte van het kind van Bathseba (2 Sam. 12 : 16). Soms, in tijden van grote verwildering, vastte heel het volk (Richt. 20 : 26).

Behalve het vasten op de grote Verzoendag heeft Israël later ook gevast op die dagen, die herinnering waren aan de brand van Gods toorn. (Zach. 8 : 19). De toorn, waarin de HERE Zijn volk overgaf in de handen van vijanden.

Het vasten was dus, als het goed was, bewijs van verootmoediging. Dat men zich neerboog voor God in de erkenning van de grote schuld, die men had. Als men op de grote Verzoendag niet vastte, moest men zelfs gedood worden. Zoals men in tijden van droefheid geen behoefte heeft om eens lekker uit eten te gaan, zo moest in het onthouden van spijs uitkomen dat men bedroefd was over eigen zonden en die van het volk. Dat men misvormd was door duizend zonden.

De wetgeleerden hadden dus gelijk, als ze stelden, dat het vasten behoorde tot de gerechtigheid der wet. Men had het zelfs sterk uitgebreid. Strenge Joden vastten twee dagen in de week. Op maandag en donderdag (Luc. 18 : 12).

Nu keert de Here zich hier niet tegen het vasten op zich zelf — integendeel! — maar tegen de hoogmoed en ijdelheid, waarmee het gepaard ging. Wat een blijk moest zijn van verootmoediging voor God, werd een middel om door de mensen geprezen te worden. De farizeeën, die hier huichelaars worden genoemd, maakten hun gezicht ontoonbaar. Vertoonden een somber gelaat om te laten zien hoe ernstig ze wel waren. In plaats van hun hoofd te zalven en hun gelaat te wassen, bestrooiden ze zich met as. Maar de bedoeling bij dat alles was niet om aan de HERE te laten zien, dat ze werkelijk verslagen waren over hun schuld, maar om door de mensen geëerd te worden.

Daarom worden ze dan ook huichelaars genoemd. Want wie werkelijk verslagen is over zijn zonde, poogt daarmee geen eer te behalen. Daarbij kwam nog dat ze dit vasten beschouwden als iets waarmee de HERE wel tevreden moest zijn. Dat maakt de gelijkenis van de tollenaar en de farizeër wel duidelijk (Luc. 18 : 9—14). De zonde van alle prestatie-religie is naar zijn diepste wezen gekenmerkt door huichelarij. Want het is geen dienen van God, maar dienen van zich zelf. Juist omdat zij zich zelf niet meer kenden als zondaar voor God, maar dachten dat ze het er redelijk goed afbrachten, daarom kwamen ze tot een dergelijke Gode tergende godsdienstigheid.

In wezen is het juist een pogen te ontkomen aan het schuldig staan voor God. Er is niets wat de mens hardnekkiger tracht. En zo lang men denkt aan ons débacle nog zelf iets te kunnen repareren, staat men niet open voor de bevrijdende boodschap van de vrij-spraak van de goddeloze. Daarom is het altijd een dodelijk gevaar van onze religie een prestatie-religie te maken. Want elke pres-

tatie-religie wordt ook surrogaat-religie.

De Here Jezus zegt niet tegen Zijn discipelen dat ze nu maar op moeten houden met vasten. Misbruik heft het goede gebruik niet op. Maar ze moeten alles vermijden wat een invalspoort kan zijn voor de ijdelheid. Maar wel vasten. Als een acte van berouw. Omdat men beeft voor de HERE. Maar daarbij moet geweerde alle onzuivere belangstelling van de mensen en alle onzuivere belangstelling in ons zelf.

Maar als dat afgesneden is, moet er over blijven dat men zich in het koninkrijk kent als zondaar voor God. We kunnen ons over alle mogelijke zaken heel druk maken, maar het wezenlijke gaat te loor als we niet de droefheid tot God kennen. Een gebroken en verslagen geest. We belijden onze vernedering tot prijs van Gods ontferming. Al het blijde van de blijde boodschap is ons verborgen in zijn heerlijke diepte, als we dit niet echt kennen in ons leven. In eigen leven. En niet alleen in algemene termen.

Daarmee gepaard gaat het breken met de zonde. Het beginnen naar alle geboden Gods te leven. In Jesaja 58 bestraft de HERE al dezelfde zonde bij Israël. Men liet zijn hoofd hangen als een bieze en bekleedde zich met een rouwgewaad en as. Maar ze deden het tot twist en tot strijd en om te slaan met snode vuist (Jes. 58 : 4). En dan zegt de HERE: Is dit niet het vasten dat Ik verkies: de boeien der goddeloosheid los te maken, de banden van het juk te ontbinden, verdrukten vrij te laten en elk juk te verbreken? (Jes. 58 : 6 en 7). En tegen het Israël van na de ballingschap werd hetzelfde gezegd in gelijk verband (Zach. 8 : 16).

Waar de waarachtige verslagenheid voor God niet is, daar is alle godsdienstigheid waardeloos. Zij hebben hun loon reeds in de eer van de mensen. Maar waar gevast wordt omdat men werkelijk klein is voor de Here, daar is loon. Uw vader, die in het verborgen ziet, zal het u vergelden. Het is wellicht overbodig te zeggen dat dit loon geen kwestie

UIT DE INHOUD:

Het vasten en de schuld van de mens voor God	A.
Kerk en Wereld (VIII)	C. V.
De dictatuur van het Detail	M. R. v. d. B.
Sacramentsdiensten	K. C. S.
Politieke richtlijnen	R. H. B.
Boekbespreking	H. J. J., G. V., P. K. K., H. C. E. S.-L.
Persschouw	C. V.
Kerknieuws	

van verdienste is. Maar er is wel loon. Genadeloon.

Want wat doen we, als we werkelijk verslagen over onze zonden ons tot God wenden? Dan houdt dat in de erkeren alleen maar door Hem gered te kunnen worden. Dan hopen we op God. Geloven is vertrouwen op God, juist als al onze mogelijkheden ons ontvallen. Het is rekenen op die God, Die de goddelozen vrijspreekt (Rom. 4 : 5). Dat is de HERE welbehagelijk (Hebr. 11 : 6). Met dat geloof, dat tevens hoop op God is, komt men niet bedrogen uit. Want God zal in het openbaar ons vrijspreken. Daarom kan ook het echte vasten, gepaard gaan met tekenen van vreugde. Met het wassen van het gelaat en het zalven van het hoofd. Tekenen van de vreugde over het heil Gods.

Het is de vraag nog maar of wij er wel goed aan gedaan hebben praktisch alle vasten af te schaffen. Hand. 13 : 3 en 14 : 23. Gebed en vasten gaan daar hand in hand. Opdat we in de rechte gestalte zouden bidden. Onze nood en ellende recht grondig kennen. Maar hoe dat ook is, of wij eten of niet eten, de Here vraagt van ons dat we onze schuld voor Hem belijden. En beginnen niet maar naar één, maar naar alle geboden Gods te leven. In waarachtige dankbaarheid voor Gods grote verlossing.

Langerak (Z.H.)

Amelink.

Kerk en Wereld

VIII

Getuigenis van Christus met heel het leven.

De kerk van onze Heer Jezus Christus moet midden in de wereld leven. Zij mag dat. Zij bestaat namelijk ook en vooral om de wereld. Zij moet daarin leven als een rots temidden van een kokende zee. Ze moet daarin lichten als een vuurtoren in een stikdonkere nacht. Jezus Christus wil zich vooral door zijn kerk aan de wereld laten kennen. Hij wil door de dienst der kerk in haar leven, werken, verlossen, lijden. De kerk mag Jezus Christus vertonen aan een mensheid voor wie er buiten Hem geen uitweg meer is. De kerk mag het „boek” zijn waarin de wereld de verlossende naam van de Heiland leest. De kerk mag het wierookvat zijn dat de geur van Christus verspreidt in heel de wereld. En de kerk moet dat alles zijn door te verkondigen, overal waar ze daarvoor de kans krijgt, het evangelie van Jezus Christus. Ze moet dat verkondigen door haar woord, maar tegelijk en vooral ook door haar optreden, haar gedrag, haar leven, haar „zijn” in de wereld.

Het is van belang te horen — het is ook verootmoedigend dat te horen — welke „goede werken”, eigenschappen, karaktertrekken van de gemeente met het oog op haar roeping in de wereld speciale betekenis hebben. Of, anders gezegd, door welke levensopenbaringen van zijn kerk God vóór alles het heil van de wereld wil bevorderen. En dus ook, omgekeerd, door de afwezigheid van welke levensuitingen der kerk de zaak des Heren met de wereld het meest wordt benadeeld.

* * *

Het eerste antwoord op deze vraag is kort en goed dit: Om haar roeping t.o.v. de wereld te vervullen is het vóór alles nodig dat in de kerk een **sterke onderlinge liefde** heerst en een hechte **eensgezindheid** alle leden samenbindt.

Ik noem om dit aan te tonen weer enkele Schriftplaatsen.

In Romeinen XIV spreekt Paulus over de verhouding tussen de „sterke” en de „zwakke” gelovigen in de gemeente. Dat wil zeggen: over de verhouding tussen de broeders die ten volle leefden in de vrijheid waarmee

Christus hen had vrijgemaakt en die andere, die innerlijk nog niet los waren van de wetten over eten en drinken en feestdagen. Er was hevige twist tussen deze beide groepen gelovigen. Met grote ernst roept Paulus de twee partijen op de vrede na te jagen en alles te doen wat de onderlinge opbouw kan bevorderen. En dan komt het er op eens fel bij hem uit: Breek niet terwille van eten het werk Gods af. Dat wil zeggen: verniel niet door uw afschuwelijk vechten over eten en feestdagen het werk van God in het vergaderen van zijn kerk uit de wereld.

De Filippenzen worden door Paulus opgeroepen vast te staan in één geest, en één van ziel te zijn want alleen zo kunnen zij met Paulus **meestrijden** voor het geloof aan het evangelie. Zijn de Filippenzen verdeeld, leven ze in twist, dan vallen ze Paulus bij diens prediking van het evangelie in de rug aan en maken zij wat hen betreft diens zware arbeid onvruchtbaar. De eensgezindheid der kerk maakt daarentegen de broeders sterk om te getuigen. Bovendien is de eensgezindheid die geboren wordt uit liefde zélf een machtig getuigenis in een wereld waarin haat en strijd hun triomfen vieren. Wat voor kracht heeft het getuigenis van een kerk waarvan de leden elkaar verbijten en vereten?

In dezelfde brief doet Paulus zijn bekende oproep horen aan de kinderen Gods om eensgezind te zijn, één in liefdebetoon, één van ziel, één van streven. Hij waarschuwt daarbij uitdrukkelijk tegen gemor en wrevelige discussies die niets anders bewerken dan verwijdering. En waarom schrijft Paulus dit alles? Hij zegt het er uitdrukkelijk bij: opdat ik mijn wedloop in de bediening van het Evangelie niet vruchteloos gelopen en mij daarbij niet vruchteloos ingespannen hebbe.

Een tweede facet van het leven der kerk en der gelovigen dat bij hun optreden in de wereld van grote betekenis is, is de **vriendelijkheid** en de **zachtmoedigheid**.

Paulus schreef aan Titus, dat de gelovigen tot alle goed werk bereid moeten zijn, geen lastertaal uiten, niet twisten, vriendelijk behoren te zijn en alle zachtmoedigheid moeten bewijzen aan alle mensen. En steeds weer dringt hij in zijn brieven op deze levenshouding aan.

Dit zachtmoedig en vriendelijk zijn jegens alle mensen is een opdracht van enorme betekenis. Misschien wel de belangrijkste in de christelijke omgang met de mensen der wereld. In ieder geval de moeilijkste. Want ze gaat vierkant in tegen wat uit het hart van de natuurlijke mens opkomt! Vriendelijkheid en zachtmoedigheid zijn namelijk de typerende kenmerken van het optreden van onze Here Jezus Christus onder de mensen! Ze duiden een optreden aan dat opkomt uit een overwonnen worden door de liefde van God en gekenmerkt wordt door de liefde tot God en de mensen. Dat wil zeggen: ze typeren een optreden zonder hoogheid, hardheid, laatdunkendheid, lompeheid, krampachtigheid, rancune, bitterheid. Vriendelijkheid en zachtmoedigheid wijzen op een levenshouding, die gekenmerkt wordt door een blijmoedig dragen van onrecht, een niet terugschelden als men gescholden werd, een gaarne afzien van eigen rechten en aanspraken, een oprecht begeren de minste te zijn en allen te dienen. Het is een koesteren van warme belangstelling voor het waarachtige welzijn van de naasten en het alles doen wat mogelijk is om dat te bevorderen. Het is het geduld hebben met de zwakheden van de medemensen en het hun graag vergeven wat zij misdeden. Het is zo optreden, dat geen twist wordt uitgelokt en bestaande kloven niet worden uitgediept. Het betekent in de verhouding tot hen die buiten zijn, een omgang, een leven, dat geadeld wordt door zuiverheid van bedoelen en daarom een ontwapenend en winnend effect heeft en nooit martelaarschap provoceert of simuleert. Kortom: vriendelijkheid en zachtmoedigheid zijn het kenmerk van het levensgedrag van de dwazen der wereld die wijs zijn voor God en van de zwakken der wereld die sterk zijn door het geloof in hun Heer en Heiland, Jezus Christus. Vriendelijkheid en zachtmoedigheid zijn openbaringen van een levenshouding die Luther eens zo omschreef: Mijn moed is te vrolijk dan dat ik jegens iemand wie dan ook van harte vijandig zou kunnen zijn.

Een ander facet van het leven van de kerk en de gelovigen dat in dit verband moet worden genoemd is de **gehoorzaamheid aan allen die door God met macht over hen zijn be-**

kleed. Het wordt de gelovigen door Christus en de apostelen voortdurend ingescherpt, dat ze gehoorzaam moeten zijn aan de machten die boven hen staan. Het gaat in die gehoorzaamheid voorts niet maar om een gedwongen buigen voor een overmachtige, om een doen wat mensen bevelen uit vrees voor straf. Neen, het gaat daarin voor alles om een dienen van God zélf. Die komt in de overheden naar de mens toe en vraagt in de gehoorzaamheid aan de wereldse machthebbers om een gehoorzamen, een dienen van Hemzelf. Daarom mag de gehoorzaamheid aan de wereldse gezagsdragers nimmer een noodgedwongen onderwerping zijn, maar een betoon van eerbied en bewijzen van eer. Ze moet geschieden om des gewetens wil. Dat wil zeggen: omdat God ze vraagt en er ons toe verplicht. Petrus accentueert bovendien, dat de gehoorzaamheid aan alle menselijke instellingen moet voortvloeien uit het geloof in Jezus Christus. Ze is een moment van het nieuwe leven, het leven uit de gekruisigde en opgestane Heiland, een openbaring van het nieuwe leven des Geestes.

Deze gehoorzaamheid van de gelovigen aan de menselijke instellingen is van enorme betekenis voor de kerk. Ze is een onmisbaar moment in haar leven, ze is een uiterst belangrijk aspect van haar roeping ten aanzien van de wereld. Ook en vooral door deze echt gelovige, waarlijk christelijke houding van de kerk en haar leden tegenover de menselijke gezagsdragers, speciaal t.o.v. de overheid, wil Jezus Christus in de wereld werken en tot haar prediken.

Als de gelovigen aan de menselijke inzetten gehoorzaam zijn, zullen zij door de overheden worden geprezen. Dat betekent o.a. dat er ruim baan komt voor de verkondiging van het evangelie. Door deze gelovige gehoorzaamheid wordt ook de mond gesnoerd aan de onwetendheid van de onverstandige mensen die allerlei dwaze en slechte dingen van de christenen vertellen, vooral ook dat het hen te doen is om een revolutionaire omverwerping van de maatschappelijke orde. De gelovigen zullen door deze gehoorzaamheid metterdaad iets laten zien van wat Jezus Christus is en doet. En ze zullen zo de weg banen voor de triomf van zijn evangelie in de wereld. Ze zullen staketsels die dat belemmeren uit de weg ruimen!

Deze gehoorzaamheid betreft evenwel niet alleen de overheid. Ze betreft ook andere levensverhoudingen. De christen vrouwen moeten hun mannen onderdanig zijn. En de christen slaven hun „heren”. Zo alleen ver-tonen ze de gestalte van Christus. Zo alleen wil Christus zich voor die mannen en heren

zichtbaar maken. Zo alleen kunnen die vrouwen en die slaven predikers worden van het evangelie van Jezus Christus. Het zal door deze gelovige gehoorzaamheid aan overheden, echtgenoten en heren zelfs zo ver komen dat deze voor het evangelie gewonnen worden en Gods werken gaan verheerlijken!

Ten slotte moet in dit verband nog één aspect van het leven van kerk en christenen worden genoemd. Zonder twijfel het belangrijkste. Dat is de **blijdschap**.

We weten het allen: het evangelie van Jezus Christus is het evangelie van de blijdschap! De eerste verkondiging van het evangelie van de geboren Verlosser, de eerste verkondiging van het **vervulde** evangelie luidde: Ik verkondig u grote blijdschap. Het komt er nu op aan dat dit evangelie hen die daarin geloven nu ook metterdaad blijmaakt. Zo, dat de blijdschap uit heel hun wezen en leven uitstraalt. Alleen in zoverre geloven we de blijde boodschap als die ons blijmaakt. En daarom klinkt door heel de prediking van het Nieuwe Testament heen de oproep om blij te zijn. Verblijdt u in de Here te allen tijd, roept Paulus de Filippenzen toe. Wederom zal ik zeggen: Verblijdt u! En het komt er voor de gemeente Gods op aan onder alle omstandigheden, ook onder alle mogelijke moeite en ellende die haar onherroepelijk overkomen die blijdschap te bewaren. Verheugt u, zo roept Petrus de gelovigen toe, ook al wordt gij thans, indien het moet zijn, voor korte tijd door allerlei verzoeken bedroefd.

In deze blijdschap schittert het goud van het echte geloof. Want juist daarin komt aan het licht of Jezus Christus en zijn rijk de enige, de alles overstralende rijkdom is van Gods kinderen. Als Jezus Christus inderdaad alles voor hen geworden is, als ze in Hem het volle leven en de hoogste levensrijkdom hebben gevonden, verheugen ze zich zelfs in Hem met onuitsprekelijke vreugde.

Het is nu deze vreugde, deze evangelische vreugde die een ontzaglijke uitwerking heeft in de wereld. Er is niets waardoor de genade van Jezus Christus en de kracht ervan zo concreet, zo direct, zo zuiver aan de mensen wordt gepredikt als door de blijdschap in Christus die door geen enkele ellende in Gods kinderen kan worden kapot gemaakt. Het is Paulus' machtigste prediking geweest toen hij met een door geselslagen opengekorven rug en in boeien geklonken in de binnenste kerker van Filippi lofzangen zong. En geen enkele uiting van het christelijke leven heeft door alle eeuwen heen zo diepe indruk op de wereld gemaakt als het lofzingend en juichend beleven van het martelaarschap. C.V.

De dictatuur van het Detail

Enkele opmerkingen over het simplisme

Het simplisme is een denk- en levenshouding die wordt gekenmerkt door eenzijdigheid. Eenzijdigheid is iets volkomen anders dan eenvoudigheid. Eenvoudigheid richt zich op de totale gecompliceerde werkelijkheid en maakt die overzichtelijk en daardoor doorzichtig. Eenzijdigheid richt zich slechts op één bepaalde zijde der werkelijkheid en meent in de ontdekking daarvan de steen der wijzen gevonden te hebben. De overzichtelijkheid die men daardoor meent te verkrijgen, is in wezen afzichtelijkheid. Het resultaat van eenvoudigheid is een plattgrond die het mogelijk maakt zich snel en correct te oriënteren. Het resultaat van eenzijdigheid is een doolhof waarin men hopeloos verward raakt. Eenvoudigheid is een doorbraak, een corridor; eenzijdigheid een doodlopend slop.

Eenzijdigheid hangt samen met blikverenging, blikvernaauwing. Door een absolute concentratie op één bepaald punt vernauwt zich de blik. Verbanden en samenhangen verdwijnen in het blikledige. De eenzijdige mens leeft in een geluidsdichte kamer. Er dringen geen geluiden van buiten tot hem door. Hij is aangespoeld op een onbewoonbaar eiland en verkeert nu in de waan het verloren paradijs te hebben ontdekt. (Hij zal zich dan ook niet licht uit zijn vermeende luthof laten verdrijven. Daar is een engel met een vlammend zwaard voor nodig). De eenzijdige mens is een één-oog die in het land der twee-ogigen koning pretendeert te zijn. Het is zijn gebrek

geen afstand te kunnen schatten, maar hij stelt dit gebrek normatief en acht het onontbeerlijk om een verantwoord standpunt te kunnen innemen.

De fout van de simplistische mens is niet dat zijn blik zich verengd hééft, maar dat zijn blik verengd blijft. Het verschijnsel van de blikverenging zelf is nog geen blik van eenzijdigheid. Het treedt overal op waar men een bepaalde zijde, een aspect van de werkelijkheid onderzoekt. Het is inhaerent aan detailstudie. En detailstudie is een van de fundamentele voorwaarden om eenvoudig te kunnen zijn. Eenvoudigheid is mede een gevolg van talrijke blikverengingen. Eenvoudigheid maakt van dit verschijnsel gebruik om het te kunnen overwinnen. Eenzijdigheid blijft in de blikverenging steken. De blikverenging is voor de eenvoudige mens een stap op weg naar zijn doel, voor de eenzijdige mens is ze een poel, een modderpoel, waarin hij wegzakt. Maar dat is niet de schuld van het verschijnsel zelf.

Detailonderzoek gaat gepaard met blikvernaauwing. Een eenvoudig voorbeeld kan dit verduidelijken. Wanneer iemand een schilderij van enige afstand bekijkt, kan een bepaald detail voor hem wazig blijven. Wanneer hij dan zijn blik op dat detail gaat concentreren en tegelijkertijd de afstand tussen hem en het schilderij verkleint, wordt dat detail voor hem steeds duidelijker, maar het onvermijdelijke gevolg is, dat het totaalbeeld van het schilderij uit zijn blik verdwijnt. Hoe kleiner de afstand wordt, hoe duidelijker het

detail, maar ook: hoe waziger het geheel. Als men zijn neus bovenop een detail drukt, heeft de blik zich verengd, vernauwd. Het schilderij als geheel is niet meer zichtbaar.

Datzelfde verschijnsel kan men ook constateren met behulp van een zaklantaarn in het donker. Wanneer men de lichtbundel van de lantaarn van enige afstand op een muur laat vallen, wordt een vrij groot oppervlak verlicht. Wanneer men nu naar die muur toeloopt, zal men bemerken dat de lichtkring op de muur steeds kleiner wordt. Hoe dicht men de muur nadert, hoe kleiner en geconcentreerder de lichtbundel, maar ook: hoe meer er van de muur weer in het donker verdwijnt. De lichtbundel verengt, vernauwt zich.

Het verschijnsel van de blikverenging is dus een zuiver natuurkundig gegeven. Het is niet het gevolg van een gebrek aan het gezichtsvermogen, ook niet van een defect aan de zaklantaarn, maar het is wetmatig gebonden aan de afstand die men inneemt tegenover het voorwerp van onderzoek. Hoe dicht men dat object nadert, hoe meer de blik zich verengt. Blikverenging is een wetmatigheid. Dat geldt niet alleen t.a.v. ons lichamelijke oog maar ook t.a.v. ons geestesoog, om het eens ietwat stijfjes te zeggen. Ook in ons nadenken treedt deze wetmatigheid op.

Dat de blik zich verengt, is niet louter een negatief gebeuren. Er is ook een positieve kant: door de vernauwing verheft zich de blik, ze concentreert zich, bundelt zich samen op één bepaald punt. Dit impliceert, dat dit punt, dit detail, scherp kan worden waargenomen. Blikverenging is tegelijk concentratie van blik. Ze levert een detailkennis op, die anders niet verkregen zou zijn.

Dat betekent dus winst, verdieping van het inzicht in de structuur der dingen. Althans, wanneer men na het detailonderzoek de blik weer verruimt. Het wordt anders, wanneer men zo gefascineerd wordt door het detail, dat men het niet meer kan loslaten en het niet meer tot zijn ware proporties kan herleiden. Want als dat gebeurt, verdiept zich het inzicht in de structuur der dingen niet, maar wordt het juist verbogen en verwrongen tot simplisme. Simplisme is een permanent leven in een toestand van blikverenging. Men verliest de verbanden en samenhangen uit het oog. Het detail wordt geïsoleerd uit het geheel. De verbandingen waarmee het in de totaliteit van de levenssamenhang verworteld is, worden doorgesneden. Er vindt een vreemde vorm van abstractie plaats: een tak wordt van een boom gerukt.

Het plus dat de winst oplevert, wordt bij de simplist door het minus van het verlies meer dan geabsorbeerd. De blikverenging zelf is niet het gevolg van een gebrek aan het gezichtsvermogen, maar wanneer men permanent in de blikverenging volhardt, wordt dat vermogen wel degelijk aangetast. De simplist is iemand die zijn ogen constant te dicht bij zijn boek houdt en die daardoor zijn ogen vernielt. Er ontwikkelt zich een bijziendheid, een eenzijdigheid, die nog vele malen bedenkelijker is dan die van de man met de ongedifferentieerde totaalblik zonder detailkennis. Gebrek aan detailkennis kán tot ernstige aberraties leiden. Gebrek aan totaal-kennis móet dat.

We raken hier de kern van het simplisme. Eenzijdigheid is het gevolg van een geperverteerde abstractie. De verbinding met het geheel van de omringende werkelijkheid is verbroken. De communicatie tussen detail en totaal is buiten werking gesteld. Er valt een scherp licht op een facet; de rest verdwijnt in het duister. Het belichte facet krijgt daardoor een waterhoofd. Het groeit buiten zijn kracht. Het neemt voor de simplistische onderzoeker en denker de schijn-gestalte van totaliteit aan. En het wordt door hem als zodanig aanvaard. Hij laat zich door deze schijn inkapselen.

Dit simplisme bloeit uiteraard in talrijke variëteiten. Het tiert bijzonder welig op theologisch bemeste grond. En het leidt altijd tot absolutisme. Alle theologische constructies die een bepaald facet van Gods openbaring centraal stellen en alle andere gegevens daaraan subordonneren — en zulke constructies behoren niet tot de zeldzaamheden — zijn specimina van een chronische blikverenging, hoezeer ze soms ook door hun ingewikkeldheid en geleerdheid de schijn van het tegendeel kunnen wekken. Alle pogingen de prediking onder één noemer te brengen (b.v. verkiezing, verbond, kerk, wedergeboorte, evan-

gelie contra wet, en wat er verder volgt) zijn blijken van simplistisch denken. En het is in dergelijke gevallen kenmerkend, dat die éne noemer met het absolutisme van een oosters despoot het denken van degenen die erdoor gegrepen zijn, gaat beheersen. Allerlei andere schriftgegevens verdwijnen in het duister of groeien scheef. Waar simplistisch gedacht en geredeneerd wordt, leeft men onder de dictatuur van een detail.

In het algemeen kan men zeggen, dat in elk zwart-wit-schema een simplistische gedachtingang aan het woord komt. De schijn van eenvoudigheid is bij dergelijke schema's bijzonder verleidelijk en dikwijls van bijna magische, dwingende kracht. Het kost uiterste inspanning zich aan de octopus-achtige omstrengeling van deze denkwijze te ontwor-

stelen en tot het inzicht te komen, dat de gewaande eenvoudigheid niets anders is dan enkelvoudigheid.

Niemand ontkomt in zijn leven geheel aan de zuigkracht van het simplisme. Door de zonde is het de mens onmogelijk geworden ten volle harmonisch te denken en te leven. Nu eens doet hij hier dan weer daar, nu eens zus dan weer zo, de werkelijkheid op simplistische wijze geweld aan. We hebben daardoor voortdurend elkaars correctie en aanvulling nodig om niet in de ene blikverenging na de andere te blijven steken. Alleen zo kan het simplisme effectief bestreden worden en de dictatuur van het detail ten val worden gebracht.

Maastricht.

M. R. van den Berg.

Sacramentsdiensten

Doopdiensten

Onder het Oude Verbond werd reeds op de achtste levensdag aan mannelijke kinderen des HEREN de besnijdenis toegediend als teken en zegel van Gods genadeverbond. Zo vroeg mogelijk dus.

Onder het Nieuwe Verbond kwam de doop in plaats van de besnijdenis. Daarom hehoren kinderen van het Nieuwe Verbond óók vroeg gedoopt te worden. Art. 56 K.O. bepaalt dienaangaande: „Het verbond Gods zal aan de kinderen der Christenen met de doop zo haast als men de bediening deszelfs hebben kan, verzegeld worden, en dat in openbare verzameling, wanneer Gods Woord gepredikt wordt”. In een veel gebruikt visitatiereglement komt in aansluiting hierop de vraag voor: „Geeft de kerkeraad elke zondag gelegenheid om de H. Doop te ontvangen?”

Dát is de **goede manier**: elke zondag gelegenheid om het teken van Gods genadeverbond aan onze kinderen te doen bedienen, in de openbare samenkomst der gemeente, wanneer Gods Woord verkondigd wordt.

In de meeste hervormde kerken bestaat die gelegenheid niet meer. Daar belegt men nu eens per kwartaal (op zijn best eens per maand) een aparte Doopdienst. Zo'n Doopdienst verliest veelal het karakter van „openbare samenkomst der gemeente, waarin Gods Woord gepredikt wordt”: vele gemeenteleden blijven dan thuis. Hun plaatsen worden ingenomen door de opa's en oma's, ooms en tantes van de dopelingen.

Wij kunnen voor deze ontwikkeling wel „begrip opbrengen”. Het doopsformulier is lang en hervormde kerken zijn dikwijls zó talrijk aan leden, dat er wekelijks kinderen geboren worden.

Wij kunnen er best in komen, dat onze hervormde broeders en zusters het geduld niet op kunnen brengen, om iedere week opnieuw aan te horen, waarom de doop is ingesteld enz. enz. en dan óók nogeens een preek te beluisteren.

Wij stellen evenwel onze hervormde broeders en zusters bescheidenlijk de vraag: wát is belangrijker, de doop zelf (door Christus ingesteld) óf het formulier waarin wij Gods volk over de doop beleren?

Was dan niet beter geweest een oplossing als deze:

1. de kerkeraad geeft elke zondag gelegenheid om de doop te ontvangen, in een openbare samenkomst der gemeente, wanneer Gods Woord gepredikt wordt.

2. het onderricht aangaande de doop wordt op regelde tijden gegeven, b.v. wanneer de Catechismus-prediking daar aan toe is.

Doop- en Avondmaalsformulier zijn prachtig en leerzaam. Psalm 119 is nóg mooier, nóg leerzamer. Toch mogen wij de gemeente des Heeren niet vermoeien, door heel Psalm 119 te laten zingen. Waarom vermoeien wij de gemeente met lasten, die het voor vele (vooral jonge) Christenen beslist ónmogelijk maken, de ontmoeting tussen de HERE en Zijn volk in onze samenkomsten te beleven als een feest? Doop en Avondmaal zijn door onze Heere Jezus Christus ingesteld voor **geregeld** gebruik, tótdat Hij komt. Hij gaf deze sacramenten ons in een eenvoudige vorm, „acht hebbende op onze grovigheid en zwakheid” art. 33 N.G.B. De vorm die wij eraan gegeven hebben, is de gemeente tot een last. Laten we daarom weder keren tot de Here: „Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven”. De dag des Heeren mag rustdag zijn: een dag van verlustiging in den HERE.

K. C. Smouter, Valthermond.

Avondmaalsdiensten.

In de nacht in welke Hij verraden werd heeft onze Here Jezus Christus het avondmaal ingesteld en verordend. De discipelen waren zeer verslagen, omdat Hij gesproken had over zijn uitgang te Jeruzalem.

Jezus deed toen als een man die een verre reis onderneemt, en dan zijn vrouw een foto geeft: Hier, een **gedachtenis** aan mij, tot ik terugkom. Zó sprak Jezus Christus: „Dit is Mijn lichaam dat voor u verbroken wordt, doet dat tot Mijn **gedachtenis**”. „Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed. Doet dat, **tótdat Ik kom**.”

De discipelen deden zo. Zij hebben Jezus' offerande trouw in gedachtenis gehouden. Eerst braken zij **dagelijks** het brood, van huis tot huis, Hand. 2 : 46, later **wekelijks**, in de samenkomsten op de dag des Heren.

Dát is de **goede manier**: elke zondag gelegenheid om de dood des Heren te verkondigen en de gemeenschap aan Zijn lijden en sterven te oefenen, in de openbare samenkomst der gemeente, wanneer Gods Woord verkondigd wordt.

In de kerken der reformatie bestaat deze gelegenheid niet meer. Daar belegt men nu eens per kwartaal (op zijn best eens per maand) een aparte Avondmaalsdienst. Zo'n Avondmaalsdienst verliest veelal het karakter van „openbare samenkomst der gemeente, waarin Gods Woord gepredikt wordt”: vele niet-belijvende leden blijven thuis. In grote gemeenten, waar vele tafels na elkaar bediend worden, blijft de prediking van Gods Woord óók thuis.

Wij kunnen voor deze ontwikkeling wel „begrip opbrengen”. Het avondmaalsformulier is lang. In een dienst met 2 tafels duurt een avondmaalsdienst zonder preek reeds een uur. Roomse Christenen geloven dat er uit de stroom van Latijnse volzinnen tijdens de Mis een wonder voortkomt: Christus komt neer als het belletje rinkelt. Vandaar dat zij het volhouden, wekelijks (en vaker) „Avondmaal” te vieren, met lange formulieren.

Gereformeerde Christenen kunnen het geduld niet opbrengen, om wekelijks opnieuw aan te horen, waarom het avondmaal werd ingesteld enz. enz. en dan óók nogeens een preek te beluisteren.

Wij stellen onze gereformeerde broeders en zusters echter bescheidenlijk de vraag: wat is belangrijker, het avondmaal zelf (door Christus ingesteld), óf het formulier waarin wij Gods volk over het avondmaal beleren?

Was dan niet beter geweest een oplossing als deze:

1. de kerkeraad geeft elke zondag gelegenheid om het avondmaal te gebruiken, in een openbare samenkomst der gemeente, wanneer Gods Woord gepredikt wordt.

2. het onderricht aangaande het avondmaal wordt op regelde tijden gegeven, b.v. wanneer de Catechismus-prediking daar aan toe is.

Politieke richtlijnen

I

Op 4 mei 1957 besloot de generale verbandsraad van het G.P.V. conceptrichtlijnen te doen opstellen, waarin voor de aangesloten kiesverenigingen de hoofdstrekking van de gereformeerde politiek zou worden uiteengezet. De opdracht een dergelijk concept op te stellen verstrekte de verbandsraad aan de heren C. Huizinga, L. P. Laning en A. J. Verbrugh. Als adviseurs voegde zij aan de commissie toe de heren ds. K. Drost, Prof. J. Kamphuis en J. van der Kolk, die zich, aldus de heer Verbrugh in „Ons Politeuma”, praktisch bij de commissie inliedden. Deze commissie vergaderde in de loop van het jaar 1959 onderscheidene malen en ging bij haar arbeid uit van de stellingen van het amersfoorts congres. Als vrucht van deze arbeid zond het Verbond aan de aangesloten kiesverenigingen toe een „Concept-Rapport” (1e deel), 1959. Dit rapport werd in vele kiesverenigingen besproken, die op haar beurt weer allerlei op- en aanmerkingen konden maken en aan de commissie toezenden. Tenslotte verwerkte de rapporteur, de heer A. J. Verbrugh, deze opmerkingen in een nieuw rapport, dat thans in „Ons Politeuma” in de nummers 7 en 8 van de 14e jaargang is afgedrukt onder de titel „Politieke Richtlijnen (Rapport 1961)”.

Het geheel is zeer uitvoerig, niet minder dan 72 pagina's in kleine letter gedrukt. Men mag zeker de commissie en niet het minst haar rapporteur dr. A. J. Verbrugh feliciteren met het gereedkomen van dit stuk werk. Vooral de rapporteur, wiens hand in heel het rapport duidelijk te herkennen valt, moet een omvangrijk stuk werk hebben verzet. Het rapport omvat drie hoofdstukken: I. De verkeerde invloed van de franse revolutie van 1789. Dit hoofdstuk is vooral historisch opgezet. Hoofdstuk II: De taak van de overheid, bevat een principiële uiteenzetting en het derde hoofdstuk: Herstel der constitutionele monarchie, is een meer praktisch betoog. Nu het rapport gepubliceerd is kan het ook onderwerp van publieke bespreking in onze kring zijn. En het zal ongetwijfeld allen, die zich in onze kring voor de politiek interesseren, tot nadenken nopen. De vragen, die hier aan de orde komen, zijn voor ieder, die belang heeft bij christelijke politieke vormgeving, tot welke politieke partij hij ook behoort, het overwegen waard. Vandaar, dat wij in dit artikel aandacht aan deze richtlijnen willen geven. Niet om te pretenderen, dat hiermede het laatste woord gesproken is, maar meer om een bespreking in onze kring in te leiden. Zowel in antirevolutionaire kring als in die van het G.P.V. blijft bezinning op de grondvragen geboden.

* * *

We willen eerst een overzicht van de inhoud van het rapport geven. Na een korte historische inleiding, kiest het zijn uitgangspunt in de invloed van de franse revolutie van 1789 op de gang van het staatsleven in Frankrijk en ten onzent. De commissie acht de gebeurtenissen van het revolutiejaar en de daaruit voortgekomen staatsstukken nog steeds actueel. Vooral besteedt het rapport aandacht aan de Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger, zoals deze in de nacht van 4 augustus 1789 in de Nationale Assemblée te Parijs werd aangenomen. Deze Verklaring is immers een korte samenvatting van de ideeën van de franse revolutie en haar voornaamste theoretici. We noemen enkele artikelen, die van belang zijn: elk soeverein gezag berust wezenlijk bij de natie; men kan alleen gezag uitoefenen als dit de uitdrukkelijke wil van de natie is (art. 3); de wet is de uitdrukking van de algemene wil van het volk (art. 6). Het zijn deze ideeën, die nog steeds het leven van de volkeren beheersen. Het is de leer van de volkssouvereiniteit: de wil van het volk is wet. Op deze basis nu, aldus het rapport, werden de grondwetten van Frankrijk en van de Bataafse Republiek opgebouwd. De revolutie bracht eveneens de afgehele scheiding van kerk en staat, die te onzent door de Nationale Vergadering op 5 augustus 1796 werd ingevoerd.

Het rapport beijvert zich verder het verband aan te tonen tussen de Verklaring van de Rechten van de Mens en de later in

Frankrijk en in ons land aangenomen grondwetten. Via allerlei staatsregelingen van de Bataafse Republiek en de grondwetten van 1814 en 1815 kwamen de „grote vrijheidsbeginselen” (het woord is van prof. Oud) in de grondwet van 1848, die ondanks partiële wijzigingen in hoofdzaak in ons staatsbestel nog vigeert. Op deze grondwet concentreert nu het rapport in het eerste hoofdstuk vooral de aandacht. Het bestrijdt dr. Abraham Kuyper, die van deze grondwet verklaarde, dat hij „eer antirevolutionair dan liberalistisch is”. Wel geeft het rapport toe, dat de „persoonlijke vrijheden die de grondwet noemt, zoals de drukpersvrijheid en de bescherming tegen gewetensdrang reeds afkomstig zijn uit onze gereformeerde Republiek” (blz. 12).

De grote doorwerking van de invloed van de franse revolutie ziet het rapport in het artikel, waarin verklaard wordt, dat de Koning onschendbaar is en dat de ministers rechtstreeks verantwoordelijk zijn aan de Staten-generaal en dat deze verkozen worden door algemeen kiesrecht. Het rapport noemt dit een „verlicht parlementarisme”. Het grote bezwaar tegen de grondwet blijft, dat men „van een boven de mens uitgaande standaard waarnaar de Regering zich heeft te gedragen” in de grondwet van 1848 geen spoor vindt (blz. 15).

De commissie schenkt nogal enige aandacht aan de doorwerking van de Verklaring van de Rechten van de Mens in de organisatie en doelstellingen van de Verenigde Naties. Ook voor het verdrag van Rome van 1950 heeft ze weinig waardering. Het zal degenen, die zich op de organen van dit verdrag beroepen in de zaak van de A.O.W. en de verzorging van emeritipredikanten, interesseren, dat het rapport van oordeel is, „dat dit verdrag fungeert als een propagandazuil voor de leer die zegt dat de mens zichzelf een wet is en de Wet Gods niet nodig heeft” (blz. 17).

In een volgend onderdeel zet het rapport uiteen, dat tengevolge van de doorwerking van de beginselen van de franse revolutie het materialisme zich in ons volksleven steeds meer baan breekt. „Dit centraal stellen van materiële belangen van de mensen is het noodzakelijk gevolg van de toepassing van de leer der volkssouvereiniteit” (blz. 19). Deze woorden zijn vet gedrukt. De Verklaring van de Rechten van de Mens sprak reeds van het geluk van de mens, zij het vaag. Het gevolg is, dat de huidige regeringen steeds meer de materiële belangen van de burgers gaan behartigen.

In een latere paragraaf betoogt het rapport dat dit alles in Nederland niet ongebreideld kon doorwerken, aangezien men hier een historische ontwikkeling aantrof, waarin sinds de tachtigjarige oorlog de vrijheidsrechten van ons volk waren vastgelegd en die beslist niet staatsabsolutistisch was, zoals in Frankrijk. Vooral echter sinds 1925 zette het verval ook ten onzent door. Ook hier behartigen de opeenvolgende regeringen steeds meer de materiële belangen des volks: het sociaal-economische front wordt bij de regering, in pers, radio en televisie steeds belangrijker.

Achter dit alles werken volgens de commissie „ijveraars van het antichristendom”. Daar bedoelt het rapport mee: er zijn mensen, „wier geheime bedoelingen dezelfde zijn als die van de Antichrist” (blz. 25). En die bedoelingen zijn drieërlei: a. de overheidsmacht in bezit nemen; b. allen publiek registreren door een stempel dat bewijst dat zij het Beest aanbidden en c. hen, die dit stempel niet willen dragen uit het maatschappelijk verkeer stoten. Deze lieden mengen zich als „gewone burgers” onder de mensen om zo „als een geheime colonne hun eerloze politieke oogmerken na te jagen” (blz. 27). Men moet derhalve erop „verdacht zijn, dat er wolven door de samenleving sluipen” (blz. 28). Gelukkig liet de rapporteur in het definitieve concept de woorden, „die zich niet laten bekeren” uit het oorspronkelijke project weg (zie blz. 28 1e concept).

* * *

In het tweede hoofdstuk van het rapport komt de commissie tot een uitvoerige, soms zeer wijdloperige uiteenzetting van wat volgens haar de principiële taak en roeping van de overheid is. Dit gedeelte van het rapport is verreweg het belangrijkste.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging Opbouw:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling
door storting op giroreken. 233117 t.n.v.
Drukkerij Steenbergen, Zeist, met vermelding
voor „Opbouw”

Abonnementsprijs: f 5.— p. halfj. - f 10.—
p. j. Studenten abonnement f 6.— per jaar.
Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25
per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Uitgangspunt is, dat de overheid het hoofd is van de openbare samenleving. Blijkbaar is door de kiesverenigingen nogal wat kritiek op deze omschrijving van de overheid uitgebracht. Althans, de uitvoerige verdediging op blz. 34 van deze term „hoofd” ontbrak in het eerste rapport.

Om nu de positie en taak van de overheid als hoofd van de openbare samenleving te bepalen, kiest het rapport zijn uitgangspunt in het paradijs. Daar trad Adam in zijn familie op als hoofd van de samenleving. Daarbij speelt in het denken van de commissie de z.g. „cultuuropdracht” aan Adam een belangrijke rol. God droeg de mens op de hof te bouwen en te bewaren, en heerschappij te voeren over de schepping, Gen. 1 : 26 en 27; Gen. 2 : 15. De commissie typeert het verrichten door de mens van deze ambtelijke dienst als „de uitvoering van de universele Wet Gods die gold (en is blijven gelden) voor alle mensen” (blz. 35). Deze „universele wet Gods” bepaalt nu ook de taak van de overheid. Adam volbracht nl. deze cultuuropdracht als hoofd van de samenleving in het paradijs. Daarbij dient onderscheiden te worden tussen de wijze, waarop Adam zijn taak als hoofd van de samenleving in het paradijs volbracht en de wijze, waarop de overheid optreedt na de val. In het paradijs was het nog niet nodig sancties te stellen. Adam kon zich ertoe beperken „normen aan te geven, d.w.z. richtlijnen-zonder-sanctie voor de arbeid en verdere zorgzaamheid, regels van zuivere liefde voor de God van het land en voor de medemens, waardoor God zou worden gedankt en geprezen” (blz. 35).

Het rapport onderscheidt verder scherp tussen de taak van de mens als **boodschapper** van het Woord Gods en als **uitvoerder** daarvan. De positie van de gouverneur van de Faeröer wordt erbij te hulp geroepen om dit duidelijk te maken. Deze doet beide: hij brengt de boodschappen van de deense koning op deze eilanden over en voert diens bevelen uit. De overheid is echter alleen maar uitvoerder van het Woord en de wet Gods, de kerk is er de boodschapper van. De commissie gebruikt deze onderscheiding om de verschillende werkingssfeer van staat en kerk duidelijk te maken. Toch is het rapport daarin niet consequent. Want even later betoogt het, dat de overheid de juistheid van de door haar gekozen wegen aan het volk moet uitleggen door zich te beroepen op de noodzaak van uitvoering van Gods wet. Is dit geen boodschappersdienst?

De commissie zet nu verder uiteen, dat na de zondeval deze opdracht Gods om de aarde te onderwerpen gehandhaafd bleef. Alleen:

Het loopt weer naar december; een mooie gelegenheid om iemand te verrassen met een geschenkabonnement-„Opbouw” Denkt U hier eens over!?

nu loopt ze over Christus, het zaad der vrouw, die de gevallen mens in staat stelt de wet Gods te volbrengen. „Christus' werk maakt dus dat de mogelijkheid er voor de mens is om ook na de zondeval de universele Wet Gods die aan Adam gegeven was te vervullen” (blz. 38). Dit geldt dus ook voor de mens-als-overheid. Zelfs gaat het rapport nog verder. De overheid kan niet alleen door Christus haar taak vervullen. Ze heeft ook met Christus God te dienen en met Christus heerschappij te voeren op aarde. Christus moet zelfs erkend worden als „hoogste Aanvoerder in de openbare samenleving der volkeren” (blz. 38). De universele wet Gods nu werd na de val telkens weer afgekondigd: Gen. 9 : 1—3, op de Sinai werd ze in de tien geboden vastgelegd en door de kerk wordt ze gepredikt. En volgens deze wet Gods nu heeft de overheid de samenleving te besturen (blz. 39).

De vraag, die hier opkomt, hoe het nu zit met de overheden, die niet uit Christus leven en die niet door wedergeboorte de wet Gods kunnen vervullen, doet de commissie af door te zeggen, dat de overheid kan weten wat Gods universele wet van haar eist onder verwijzing naar Micha 6 : 8 (de Heere heeft bekend gemaakt wat goed is en wat Hij van de mens vraagt) en Deut. 30 : 11—14 (Gods geboden zijn niet veraf, maar dichtbij om te volbrengen). Zelfs gaat het rapport hier nog een stap verder: de schuldige mens grijpt elk voorwendsel aan om niet te denken aan wat zijn plicht is. „Daarom is het noodzakelijk om hem de in de Schriften voorgeschreven, openbaarde Wet Gods voor te houden. Hij hoort dan duidelijk geformuleerd wat hij eigenlijk al had kunnen weten en twijfel is niet mogelijk”. (blz. 40).

We zagen zoeven, dat het rapport Adam als hoofd van de openbare samenleving zag optreden door de normen Gods voor die samenleving aan te geven en dat zonder sancties.

Na de zondeval is dit echter anders geworden. De overheid heeft sindsdien dwangmatig moeten optreden. Immers, de onderdanen volbrengen thans niet meer gewillig de door de overheid gegeven voorschriften en verordeningen. „Het doel van deze dwangmatige leiding is hetzelfde als dat van niet-dwangmatige leiding, nl. de uitvoering van Gods universele Wet in de openbare samenleving” (blz. 42). Het rapport noemt dit het oefenen van recht. Daarnaast blijft het echter de taak van de overheid gerechtigheid te oefenen, d.w.z. de niet-dwangmatige leiding wordt eveneens na de val geprolongeed. Het doel van het overheidsbeleid blijft na de val dus hetzelfde: de openbare samenleving ontwikkelen tot Gods eer. De middelen zijn na de val echter tweeledig: zowel dwangmatig als niet-dwangmatig.

In een volgend onderdeel bepleit de commissie de vrijheid van godsdienstig belijden. Er is onderscheid tussen kerk en staat. De kerk heeft zich te concentreren op haar taak als boodschapper van het Woord Gods, de staat is uitvoerder daarvan. De conclusie is dan ook: „Uit de onderscheiden diensten van staat en kerk moet dan ook de typisch-christelijke vrijheid van godsdienstig belijden voortkomen, die in aansluiting op de christelijke volkszede in onze grondwet wordt gewaarborgd” (blz. 45). Op dit punt is het rapport zeer beslist. Er mag geen enkele discriminatie op grond van de godsdienst worden toegepast. De overheid „moet de grondwet handhaven, die zegt dat er geen inbreuk op de vrijheid van godsdienstig belijden kan worden geduld” (blz. 50). Wel heeft de commissie kritiek op de wijze, waarop door de franse revolutie staat en kerk ten onzent gescheiden werden en haar conclusie op dit punt is: „De taak die vandaag voor ons ligt is daarom om, met handhaving van de losmaking van onze staatsinstellingen van de kerk, de band tussen onze staatsinstellingen en het Woord Gods weer te herstellen” (blz. 52).

Het rapport waagt zich intussen zelf aan een poging de weg aan te wijzen, waarop die band tussen overheid en Woord Gods weer kan worden hersteld. Het wijst daartoe de gemene-gratie-constructie van dr Kuyper af en terloops worden in enkele alinea's ook

de fouten van de wijsbegeerte der wetsidee gewraakt. Wat de commissie zélf wil is overigens allerminst duidelijk. Wat is hier te verstaan onder Woord Gods? De inzet is fors: „Het gehele Woord moet worden uitgevoerd” (blz. 56). Even later zegt het rapport, dat wij „het Woord Gods voor de overheid vaak noemen: de wet Gods, en wel de universele wet Gods, omdat de Wet Gods universele geldigheid bezit”. Twee regels verder verklaart de commissie: Gods universele wet houdt méér in „dan de opdracht van Gen. 1 : 28. De overheid moet immers Christus erkennen als Koning der koningen”. „Daarom”, zo vervolgt het rapport, „heeft b.v. ook de hoofdsom der Wet, de liefde tot God en de naaste, die Christus herhaalde (Deut. 6 : 5; Lev. 19 : 18; Matth. 22 : 37-39) grote betekenis voor de overheid, evenals de Tien Geboden”. Evenwel, het rapport brengt hier een aanzienlijke reductie aan: de overheid mag nl. niet uitgaan van „de inleiding die God geeft bij de Wet der Tien Geboden: Ik ben de Here uw God enz.”, hoewel het rapport hier onmiddellijk ook weer op afdingt, het vervolgt nl. „hetgeen niet wegneemt, dat het feit van de verlossing van Israël door God natuurlijk van grote betekenis is voor de overheden” (blz. 57).

Dit heen en weer redeneren komt herhaaldelijk voor. We zagen boven dat het rapport streng wilde onderscheiden tussen de kerk als boodschapper van het Woord Gods en de overheid als uitvoerder van het Woord Gods. Op blz. 57 echter lezen we, dat het voor kan komen, dat de overheid moet verwijzen naar Christus' wederkomst. „Daar mag het hoofd van de openbare samenleving niet opzettelijk over zwijgen”. Het moet echter met „tact en omzichtigheid geschieden”. Is dit nu boodschappen of niet?

De overheid moet het Woord Gods, de wet Gods uitvoeren, zo verklaarde het rapport. De band tussen het Woord Gods en de staatsinstellingen moet worden hersteld. Het rapport doet nu een poging dat duidelijk te maken ten aanzien van de tien geboden. Deze herleidt de overheid nl. tot z.g.n. „fatsoensnormen”. Reeds eerder had het rapport over dit curieuze soort normen gesproken, nl. bij het handhaven van recht en orde. De overheid, zo betoogde het daar, moet openbare fatsoensnormen als richtlijnen voor de samenleving aangeven. Een te grote afwijking daarvan moet ze straffen, blz. 59. Even later blijkt, wat deze fatsoensnormen zijn. Op blz. 60 spreekt nl. het rapport over de wijze, waarop de overheid de tien geboden moet uitvoeren. Ze dient deze nl. te herleiden tot normen van openbaar fatsoen. En de overheid heeft het recht wie boven die fatsoensnormen uitgaan te straffen.

* * *

In het laatste hoofdstuk van het rapport „Herstel der Constitutionele Monarchie” bepleit het rapport een grondwetswijziging. In de grondwet moet worden bijgeschreven, „dat de Regering bij haar beleid en wetgeving uitvoering geeft aan Gods universele Wet waarvan iedere onderdaan vrij kan kennisnemen en waarvan de samenvatting is gegeven door Christus in het gebod der liefde tot God en de naaste (Matth. 22 : 37-39)”. Daarbij wordt echter nadrukkelijk gezegd, dat dit geen staatskerk-gedachte betekent. „Iedere Nederlander is tot elke landsbediening benoembaar, zo is het en zo moet het blijven”. (blz. 66).

Een tweede verandering in ons staatsbestel bepleit de commissie op blz. 68. In het oorspronkelijke project had de commissie een z.g. Hooggerechtshof bepleit, dat de bevoegdheid zou hebben de wetten te toetsen aan de grondwet, zoals in de Verenigde Staten van Amerika en in de Bondsrepubliek Duitsland. Dit hooggerechtshof is in het rapport verval- len, althans de naam. De rapporteur heeft het nu blijkbaar in een ander pakje gestoken. Hij wil nu, dat de Koning het recht ontvangt het regeerbeleid te toetsen aan de grondwet. Eventueel zal hij daarbij worden bijgestaan „door een Raad waarvan de leden door hem worden benoemd en aangewezen” en die „het recht heeft om wetten en maatregelen die volgens zijn uitspraak met de grondwet in

strijd zijn onverbindend te verklaren” (blz. 68).

Tenslotte volgt nog een uitvoerig exposee over de noodzaak van onafhankelijke rechtspleging, waarbij als interessant te noteren valt, dat de commissie herinstelling van de in 1872 in ons land afgeschafte doodstraf bepleit nl. in gevallen van moord met voorbedachte rade.

We hebben in het bovenstaande getracht het voornaamste van het rapport samen te vatten. Er staat veel en veel meer in. Met name kan men er kolommen lange historische beschouwingen in lezen over van alles en nog wat uit de europese en vaderlandse volks- en rechtsgeschiedenis. Maar aangezien dit alles het karakter van referaat draagt hebben wij dit maar laten lopen. Het ging ons om de principiële en normerende gedeelten van het rapport en om de praktische maatregelen, die worden voorgelagen.

Enschede

R. H. Bremmer.

BOEKBESPREKING

Dr W. H. van de Pol, *De Oecumene*.
Uitg. J. J. Romen & Zonen
Roermond en Maaseik MCMLXI.

In dit boekje van 135 blz. handelt dr van de Pol, hoogleraar aan de katholieke universiteit te Nijmegen, over de oecumenische beweging. Ik hoop, dat alle lezers weten wat met oecumene bedoeld wordt. Maar voor hen, die het woord wel kennen, maar de betekenis niet, diene, dat het letterlijk beduidt: de bewoonde wereld. Met oecumenische beweging wordt bedoeld de actie, die erop gericht is de éénheid van alle christenen te bevorderen. Zo bedoelt het bovengenoemde schrijver tenminste. Hij schrijft op blz. 17: „In elk geval omvat de Oecumene alle christenen zonder onderscheid, d.w.z. alle mensen, die zichzelf 'christenen' noemen, omdat zij in Christus geloven, Hem erkennen als hun Heer, Verlosser en Zaligmaker, geheel afgezien dus van de wijze, waarop de onderscheiden groepen van christenen elkaar beschouwen en behandelen. Zo opgevat houdt de Oecumene reeds nu een belofte in voor de toekomst en duidt zij het einddoel van een volledig herstelde christelijke eenheid reeds bij voorbaat aan”.

Wij denken bij oecumenische beweging gewoonlijk alleen aan een beweging als de Wereldraad van kerken, waar de roomse kerk buiten staat. Maar aan dr van de Pol staat een visioen voor ogen van hereniging van alle christenen van welke denominatie ook. Waarbij hij er van uitgaat, dat er niet alleen bij de Protestantse christenheid veel moet veranderen, maar ook bij de rooms-katholieken. Ik kan het wel zo samenvatten dunkt mij: De rooms-katholieken moeten iets van de reformatorische kerken leren wat betreft de volheid van het Evangelie. Omgekeerd moeten de reformatorische christenen van Rome leren wat de Kerk is.

Ik ben van mening, dat dr van de Pol een hersenschim najaagt. Maar ik moet zeggen, dat hij het doet op een zeer hoogstaande wijze. Hij schrijft zeldzaam beheerst, ook wanneer hij polemiseert. Voor hen, die van de oecumenische beweging alleen maar kwaad weten te zeggen en al schrikken als zij het woord maar horen is het wel goed dit boekje te lezen. Er is voor ons wel wat van te leren. Mogelijk hebben we wel een beetje tegenwicht nodig tegen onze neiging om ons van al wat niet Vrijgemaakt is te isoleren en af te zetten. Dat contra-gewicht is hier wel te vinden.

De schrijver is bezorgd over het christendom. Ik lees op blz. 7: „Wij staan blijkbaar voor de keuze: geen christendom of een radicaal vernieuwd christendom, zoals wij op politiek gebied voor de keuze staan tussen vernietiging of wereldvrede. Het is ons eindelijk duidelijk geworden, dat enkel een uiterlijke schoonmaak van de façade niet meer kan baten. Het gehele christelijk bouwwerk moet worden gerestaureerd vanaf de fundamenten tot in de nok”. Dat hij hierbij waarlijk niet alleen aan het protestantisme denkt blijkt uit het voorbeeld van Italië waarvan hij zegt: „Een groot deel van de

Italiaanse bevolking kan niet meer katholiek genoemd worden. Daar staat tegenover dat langzamerhand een nieuw overtuigd christendom opbloeit, dat voorbestemd schijnt het steeds meer verdwijnende traditionele christendom te vervangen".

Er staan behartigenswaardige dingen in dit geschrift. Al zijn we het met het hoofddoel niet eens, dataringen instemmen. Zoals wanneer opgemerkt wordt: „De kerkelijke verdeeldheid is slechts het symptoom van een veel ernstiger kwaad. Zij wortelt tenslotte in een tekort aan liefde. Het is alsof de intellectuele aandacht voor de waarheid de liefde heeft verdrongen. De liefde is niet groot genoeg geweest om gerezen geloofsproblemen gemeenschappelijk tot een oplossing te brengen". blz. 22.

We mochten wel eens ernstig nadenken over wat ik lees op blz. 35: „Kortom: de geloofsverdeeldheid en kerkelijke gescheidenheid onder christenen, die allen in Christus geloven en in Zijn Naam gedoopt zijn, is in flagrante strijd met de meest eigenlijke bedoeling van het heilswerk van Christus en met de diepste zin en voornaamste bestemming van de Kerk". Ik acht meer „verdeeldheden" noodzakelijk dan dr van de Pol. Maar we mochten wel wat meer schrikken van de verdeeldheid van kerken met precies dezelfde Belijdenis en Kerkerde.

Zonder het met elk woord eens te zijn van het volgende citaat ben ik toch van mening, dat er een kern van waarheid in zit: „In steeds wijdere kring groeit hoe langer hoe meer het besef, dat een rationalistische geloofsverdediging het bewijs is van godsdienstige armoede, dat de Heilige Schrift niet redeneert en bewijst maar getuigt en verkondigt en dat het kennen van God en Gods Woord niet in de eerste plaats een zaak is van het verstand alleen maar een zaak van de gehele mens, d.w.z. van gemoed, geweten en verstand, en bovenal een zaak niet van koude objectiviteit, maar van een levendige, warme, persoonlijke, echte, waarachtige en liefdevolle openheid, van een 'erbij betrokken zijn.' blz. 38.

Op de volgende blz. spreekt hij over anonieme brieven, waaruit godsdienstaat blijkt en vervolgt dan: „ik ken ook uit eigen ervaring de godsdienstaat, die in sommige families opstaat, wanneer zich een kerkelijke scheuring voltrekt of wanneer er sprake is van overgangen naar een andere kerk, van gemengde verkeren en van 'geloofsafval'. Hoe zelden weten liefde en begrip de situatie te redden; hoe vaak ontstaat er niet een onherstelbare breuk, doordat de religieuze hartstochten opblaaien en domheid, botte onwil om te begrijpen en godsdienstaat de atmosfeer voor goed bederven". Ik vind niets voor een gesprek tussen Reformatie en Rome, en de roomse kerk acht ik een gevaarlijke macht. Maar dat scheuringen tussen kerken van dezelfde Belijdenis soms een zee van ellende met zich brengen is niet te ontkennen.

Het is ook wel eens goed te luisteren naar een „buitenstaander" over geschillen tussen gereformeerden onderling. Op blz. 92 noemt van de Pol ze „zó minniem, dat men ze gezien op een afstand en vanuit een ander kerkttype nauwelijks kan onderscheiden. Wanneer daarom een hereniging b.v. tussen synodale en vrijgemaakte gereformeerden reeds op schier onoverkomelijke moeilijkheden stuit, wat blijft er dan te verwachten over, wanneer men denkt aan een hereniging van alle kerken van heel de Oecumene?"

Prof. van de Pol strijdt m.i. voor een verloren zaak. Ik meen zelfs, dat we niet mogen streven naar „hereniging van alle kerken", omdat daaronder zijn, die de Christus, de Zoon van God, verloochenen. Maar toch meen ik, dat lezing van dit boekje ons kan doen schrikken over een verdeeldheid, die er niet mocht zijn.

Tenslotte merk ik nog op dat de schrijver eerlijk ervoor uitkomt, dat hij blij is katholiek priester te zijn: „Ik zou in mijn plicht te kort schieten, als ik niet als katholiek priester getuigde van de vreugde en vrijheid, die een zwerver door de kerken deelachtig wordt, wanneer hij persoonlijk de volle gemeenschap met de Katholieke Kerk heeft teruggevonden". blz. 124.

Het is voor mij een raadsel hoe iemand, die het rijke, volle Evangelie heeft gekend, „vreugde en vrijheid" in de roomse kerk kan vinden. Het is voor mij ook een puzzel, hoe

iemand een hereniging van katholieke en reformatorische christenen „niet absoluut onmogelijk" kan achten. Maar dat neemt niet weg, dat we van dit boekje wel een en ander kunnen leren.

H. J. Jager.

Ds H. J. Spier, De Jehovah's Getuigen en de Bijbel.

J. H. Kok N.V. Boeket-reeks, f 1.50.

Ds Spier heeft zich reeds lang bezig gehouden met „Jehovah's Getuigen". Een brochure over deze wereldbeweging, door hem geschreven, beleefde reeds vier drukken. Toen hij haar voor een vijfde druk bewerkte ontstond een geheel nieuw boek, dat thans in de pocketreeks van Kok het licht zag. Het boek geeft een uitnemende uiteenzetting van de leer van „Jehovah's Getuigen", toetst deze op voortreffelijke wijze aan de Schrift en vooral in dat laatste ligt zijn betekenis: de lezer wordt daardoor bevestigd in het rechte geloof. En goede lezing van dit boekje kan niet slechts dienen om deze „getuigen" te onderkennen, maar ook om hen te weerstaan met Geestelijke wapenen en degenen, die God op onze weg brengt en die in hun greep gevangen zijn of door hen bedreigd worden, zo 't Hem belieft, te behouden.

Hartelijk aanbevolen

J. Schutte. Van doop naar avondmaal. Hebben we allen openbare belijdenis afgelegd van een waar geloof?

Oosterbaan en Le Cointre N.V., Goes, 1961.

De schrijver van deze brochure (16 blz.) heeft onder ons kennelijk geconstateerd dat er iets niet goed gaat, dat velen — ik zeg het in mijn woorden — vergeten dat we door de doop verhaard en verplicht worden tot een nieuwe gerichtheid; en dat de doop vaak niet zoutend zout en lichtend licht is. Dat is een ernstige zaak. Wanneer we echter de vraag stellen of hij geslaagd is in het stellen van de juiste diagnose en een goede prognose, of hij de oorzaken van de kwaal heeft blootgelegd en de goede middelen ter genezing wijst, dan menen we een ontkenkend antwoord te moeten geven. Hier ontbreekt de discretie, de juiste onderscheiding. Hetgeen ook blijkt uit de onhelderheid, die telkens doet vragen: wat bedoelt de schrijver nu precies? Reeds de vraag, in de titel gesteld, vertoont het gebrek. Immers er zijn er, die bij het afleggen der openbare geloofsbelijdenis begonnen in het vlees. En er zijn er ook, die bij de toegang tot het avondmaal niet recht begonnen en toch later op rechte wegen kwamen.

Jammer!

G. Visee.

Ds G. Visee: „Ons aller moeder", De Kerk: Woord en Sacramenten, Reformatie-Boeken-Serie. Uitg. Oosterbaan en le Cointre N.V. Goes, 1961.

Dit is een deel uit de bekende R.B.-serie van „Goes". En een heel goed deel. Uit de titel en ondertitel blijkt de inhoud van dit boek voldoende duidelijk. Ds Visee schrijft, zoals bekend is, klaar en duidelijk. Daarom is dit werk zeer geschikt voor jonge mensen, die gaarne ingelicht willen worden over Kerk, prediking, doop, avondmaal enz. Wat is het weldadig lezen om zo rustig en uit de Schriften te worden voorgelicht over zulke grote dingen als hier ter sprake komen.

Dit zijn werkelijkheden, ordeningen Gods! Daarmee bezig te zijn maakt een mens spontaan blij en al worden hier dan geen opzienbarende nieuwe of nog nooit gehoorde dingen gezegd, juist dat duidelijke vóór-stellen, zoals in dit boek geschiedt, is zo verkwikkend voor oudere en jongere lezers.

Voor deze waarheid Gods omtrent Zijn werken en instellingen stonden onze vaders, ja, en daarvoor zijn ze ook gevallen en gedood. Zó hadden ze de waarheid lief en zo haatten ze de leugen!

Dit boek moge dienstbaar zijn het huidige geslacht der kinderen Gods evenzo te „volmaken, bevestigen, versterken en te funderen". Het is geen ééndagsvlug. Ds Visee hoopt t.z.t. een tweede deeltje eraan toe te voegen over de Kerk en de gemeenschap der heiligen.

Gron.

P. K. Keizer.

Johan Hidding - Gevecht in de Rimboe. Johan Hidding - Speurtocht naar Vermisten.

Uitgave: J. H. Kok N.V., Kampen. Prijs f 3.95 per deel.

De boeken, waarvan de titels hierboven vermeld staan, zijn de eerste twee delen uit de zgn. Edward Smit-serie, avonturenverhalen voor jongens; ze spelen in Afrika, waar de vader van Edward de leiding heeft bij de bouw van een stuwdam.

De boeken zijn vlot geschreven en spannend. Hoer en daar zijn de lotgevallen van de hoofdpersoon wat al te onwaarschijnlijk, maar dat is vaker het geval in dit genre. We kunnen niet zeggen, dat ze „voorzien in een leemte", maar in elk geval zullen ze wel aftrek vinden.

Tegen het eerste deel (Gevecht in de Rimboe) heb ik één sterk bezwaar. Hier wordt o.a. het ontwakend zelfbewustzijn van een neger beschreven; en dit gebeurt teveel volgens een zwart-wit-schema. De goede negers willen graag leren van de blanken; zij, die dat niet willen en de blanken als indringers zien, zijn louter wrede fanatici of opgezweept marionetten. Ik had gehoopt, dat we deze eenzijdige tekening te boven waren.

H. C. E. S.-L.

PERSSCHOUW

Vragen rondom Genesis I

In verband met het artikelje van Ds Meester wil ik hier overnemen een verslag van een college dat Prof. Schilder in het cursusjaar 1948/49 gaf aan de Technische Hogeschool te Delft. In het z.g. „Studium Generale" was toen aan de orde gesteld het thema Evolutie. In het derde college van de reeks welke daarover gegeven werd sprak Prof. Schilder over **Evolutie en Calvinisme**. Het door Prof. Schilder zelf gecontroleerde en goedgekeurde verslag luidt aldus:

„We willen niet in de korte beschikbare tijd volstaan met op te merken dat de evolutieer niet in staat is alle stappen te verantwoorden — denk aan de reeds mytisch geworden „missing links" — noch willen wij van calvinistische zijde alleen maar enkele stellingen verkondigen, want dit laatste zou een verontschuldiging van het geloof inhouden. Het calvinistisch geloof behoeft geen excuus te maken tegenover de evolutieer, het berust evenals de evolutieer op het geloof in axioma's.

Het zou gemakkelijk zijn, zowel voor de calvinist als voor de aanhanger van enige evolutieer, om elkaar op inconsequenties te wijzen. Hiermede willen we niet dit probleem trachten op te lossen.

Legt men naast elkaar de pogingen in de oudheid en die van tegenwoordig om Genesis I uit te leggen, dan geeft de calvinist volmondig toe dat er vele concessies aan de feiten gedaan zijn.

Een gelovige kan en mag niet bang zijn voor de feiten, immers indien hij dit is, dan gelooft hij niet meer! Dit toegeven aan feiten kan het geloof nimmer afbreuk doen, noch een gelovige zelf schokken, want God komt tot ons in woord en daad. **Nooit kan God's spraak in strijd zijn met de feiten!**

Evolutieer kan op zijn hoogst aanleiding zijn tot verandering van de exegese van de bijbel. Omgekeerd zal de Bijbel ook invloed uitoefenen op die punten, waar de evolutionist evolueert.

Het conflict tussen Calvinisme en evolutieer is nu zo te formuleren: De evolutieer houdt geen plaats over voor een **persoonlijk God, geen plaats voor wet en openbaring, geen plaats voor verantwoordelijkheid** en geen plaats voor **het drama van de eerste Adam en niet van de tweede Adam**.

Dit laatste is het geloofsschema van de calvinist, waarvan hij niets kan prijsgeven, ook niet voor de feiten.

Evolutie is het proces waar, door de potenties van de levende stof, het leven zich ontwikkelt van de meest eenvoudige tot de meest ingewikkelde vormen. Evolutie als verschijnsel vormt voor de calvinist geen moeilijkheid, hij aanvaardt dit en komt pas daar in botsing met enige evolutieer, waar deze laatste het ontstaan van het leven en de mens een plaats in een bepaalde periode van de geschiedenis gaat toekennen.

In het calvinisme is van de aanvang af een eigen plaats aan de mens gegeven; wat is deze mens en wat is zijn geschiedenis?

Daarop geven de beide Genesis-verhalen antwoord. In het eerste wordt gezegd: de mens is de kroon der schepping; in de tweede begint de geschiedenis van deze mens. De Bijbel zegt: de mens treedt op als medearbeider Gods. Dit betekent volgens de calvinist dat de mens in geestelijk opzicht (in dramatische zin) het middelpunt van het heelal is, zonder dat daarmee tegelijk-

tijd gezegd wordt dat daarom ook de aarde het middelpunt van het heelal is.

Een calvinist kan om vorengenoemde redenen dan ook niet die concessies doen, die Karl Barth wel doet. Barth zegt dat Bijbel en Kerk alleen te maken hebben met openbaring en dat vragen in verband met evolutie en schepping met genoegen aan vaklieden overgelaten kunnen worden. Dit laatste is zonde, immers God sprak over het einde en het midden der tijden, dus heeft hij ook over het begin gesproken. God spreekt over mysteries welke onderling niet te vergelijken zijn.

Het conflict tussen calvinist en evolutionist blijft er een tussen theologie en metaphysica; van beide vergt dit een bescheidenheid in exegese.

Men kan van het standpunt van de evolutieleer, de geschiedenis van het heelal op twee principieel verschillende manieren beschrijven, n.l. als het proces, dat zich éénmaal voltrekt, of als de processen, die elkaar telkenmale afwisselen. Zo gesteld moet de calvinist zich uitspreken voor het éne proces, immers schepping, zondeval, geboorte, enz. spelen zich éénmaal af.

Zo is er één Adam geweest en moet de vraag of er voor of tijdens Adam stamhouders zijn geweest (pre- of co-adammieten) door de calvinist ontkennend beantwoord worden. Hier ontstaat het bezwaar van de calvinist tegen de evolutieleer, daar deze laatste de primitieve mens vóór Adam aanvaardt. Dan is er ook geen plaats meer voor wet, verantwoording, ambt, enz. Wanneer de evolutieleer zich ook met wet en rede bezig gaat houden, wordt wederom voor de calvinist de grens bereikt.

We kunnen het hele probleem evolutie-calvinisme aldus samen vatten:

Laatste beslissingen blijven een kwestie van geloof. Niets in de wereld is, zowel volgens calvinisme als evolutieleer zonder samenhang, daarom komt van beide een appel op het geweten".

Het zal goed zijn als we eens rustig gingen nadenken over het zeer vele dat deze woorden van Prof. Schilder bevatten. Laten we ook in deze de „erfenis" van Schilder bewaren en vruchtbaar maken.

Goed nieuws over de Zending

De zending onzer kerken heeft met zéér veel moeilijkheden te kampen gehad. Moeilijkheden van allerlei soort. Wie de naam „Soemba" noemt weet er alles van. Het is in de huidige situatie zo, dat van het voortzetten van het zendingswerk in Indonesië geen sprake is. Met veel enthousiasme werken de jonge broeders en zusters die naar Nieuw-Guinea werden gezonden. Maar wat zal het lot van dat gebied zijn? Laat er toch veel gebeden worden om de voortzetting van dit werk. Zoals men weet koos de kerk van Kampen een nieuw zendingsterrein. En wel in Zuid-Afrika. Ds Vonkeman ging werken onder de Zulu's. Over het werk in Zuid-Afrika kwamen zeer verblijvende berichten. In het Zendingsblad van Kampen vonden we daarover het volgende:

Het is nu de tijd, om u in grote trekken in te lichten omtrent de ontwikkeling, die onze zendingsarbeid doormaakte in de maanden, die voorbij gingen.

Een ontwikkeling, zo bijzonder, dat wij verbaasd staan. En die wij in geen enkel opzicht hadden kunnen voorzien.

Daar komt op een dag in Februari Ds Kurpershoek, belet vragen. Hij is de zending, door de kerk van Haarlem beroepen voor de arbeid in Zuid-Borneo, naast Ds Agema. Maar die zijn roeping niet kan volgen, omdat op zijn aanvraag tot toelating door de betreffende autoriteiten afwijzend werd beschikt.

Nu onderzoekt hij andere mogelijkheden. Is er b.v. nog een plaats open naast Ds Vonkeman in Natal?

Wij kunnen hem alvast mededelen, dat Ds Vonkeman nodig hulp moet hebben, maar dat hij pertinent van oordeel is, dat men aan een zwarte predikant verre de voorkeur geeft boven een blanke. In verband met de huidige ontwikkeling in Afrika, waarbij blanken op de achtergrond en zwarten meer op de voorgrond beginnen te komen.

Maar volgaarne willen we voor nadere informatie Ds Vonkeman inschakelen. En dat doen we dan ook zonder dralen.

Ds Vonkeman begrijpt onmiddellijk, dat hier een kans is, die aangegrepen moet worden. Hij overlegt met Ds d' Assonville en dan is ook deze vriend van ons zendingswerk direct in actie.

Het blijde gevolg blijkt uit een brief van 9 maart. In N.W. Natal ligt Vrijheid. Ds Kruger, predikant van „De Geref. Kerk" ter plaatse gaat vertrekken en dan zal ook het zendingswerk, dat hij er bij verricht, in de lucht hangen. Dan zal de kleine naturellen-gemeente, die in Nqutu ontstond, verweesd achterblijven. Zou Haarlem dat district Nqutu niet willen aanvaarden? Een gebied, 142 vierkante mijl groot met 33000 bewoners, meest Zulu's?

Wat opent zich hier een perspectief! Daar

opent de Here voor Haarlem een mogelijkheid, zo ineens, zo snel, zo mooi. Hoe lang had het geduurd, voor onze zending het Groothoek-terrein kreeg toebedeeld. Wat had dat een voeten in de aarde! En nu krijgt Haarlem als op een presenteerblaadje voor haar zending in luttele weken een prachtterrein aangeboden. Dit is van de Here en het is een wonder in onze ogen.

Onmiddellijk — dat spreekt! — stelden we Haarlem op de hoogte. En Haarlem lichtte de Friese Kerken in en de classis Grotegast (Groningen), waarmee ze contractueel verbonden was.

Wat deze kerken zo al in deze zaak hebben verricht, vindt hier geen bespreking. Dat is niet onze zaak, maar de hunne. Wat ons betreft, wij hadden gedaan, wat we konden en wij hadden het met de nodige voortvarendheid gedaan ook. En nu wachten wij met grote spanning af, hoe het verder verloop zou zijn.

Wat zou het heerlijk wezen, als er behalve Ds Vonkeman, nog een zending onzer kerken naar Natal kon vertrekken! Het spreekt vanzelf, dat niet minder in Natal met ongeduld werd uitgezien naar een verblijvend bericht.

Intussen had Ds Vonkeman nog een pijl op zijn boog. Ten zuiden van de Umkomaaz-rivier, in Transkey, was ook nog een braakliggend terrein. Dus richtte Ds Vonkeman een uitvoerig schrijven aan de classis Oost-Kaapland, waarin hij de Gereformeerde kerken daar op de hoogte bracht van een en ander.

Daarna kwam er een officieel schrijven van de Kerkeraad van Vrijheid, dat het voorlopige aanbod bevestigde. Ook dat werd Haarlem toegezonden.

Maar de weken gingen voorbij en de weken werden maanden. Haarlem kon er niet in slagen, ook al door de ingewikkelde contacten met Friesland en Grotegast, deze zaak op korte termijn tot een beslissing te brengen. Daar waren wel redenen voor. Ook redenen, die wij slechts te respecteren hadden.

De tijd van het jaar werkte ook niet mee, immers de tijd van de vakanties. Geen wonder, dat we ongerust werden. Een ongerustheid, die met de dag toenam. Het kon toch, dat Haarlem moest besluiten het aanbod niet te aanvaarden. Of dat Vrijheid, het afwachten moede, naar een andere oplossing zou uitzien, buiten ons om.

We besloten, al het mogelijke te doen, om deze prachtige kans niet voorbij te laten gaan. We ontvingen Ds Kurpershoek tot tweemaal, we spraken met de zendingscommissie te Haarlem over de impasse, die dreigde te ontstaan. We confereerden met de broeders uit Haarlem en Friesland te Zwolle. Vrijheid moest spoedig het ja-woord ontvangen, van wie dan ook.

De vergadering der steunbiedende kerken in juni was het geheel met ons eens. Uit deze vergadering kwam een zeer sterke aandrang, om onverwijld aan Vrijheid te berichten, dat wij beloofden, een zending te sturen, onafhankelijk van de beslissing van Haarlem.

De vergadering van Kampens algemene kerkeraad rondde dit af, door in te gaan op de sterke drang uit de kerken, door te besluiten: Wij beloven, dat er een zending naar Vrijheid gaat. Wij nodigen de kerk van Haarlem dringend uit, het terrein Nqutu te aanvaarden. Onafhankelijk van de beslissing van Haarlem besluit Kampen C.S. een tweede zending uit te sturen naar 't Natalse. De kerkeraad besloot hiertoe met de grootst mogelijke eenstemmigheid.

Aan Haarlem en aan Vrijheid werd hiervan bericht gezonden. Met name in Vrijheid werd het met grote dankbaarheid en blijdschap ontvangen.

Te hoog gegrepen? Neen, met minder kunnen we niet toe. Een besluit, om ziels-dankbaar voor te zijn, dat de Here het werkte. Zeker. Maar we zouden eigenlijk nog meer moeten doen.

Want onder de bedrijven door vernamen we nog, dat er in Ndwèdè, niet ver van de grote havenstad Durban kansen bestaan. Dat hoorden we via zending Coetsé van Durban.

We zijn daar nog niet op ingegaan en zijn dat voorlopig ook niet van plan.

Want daar zit Ds Vonkeman op een dag in zijn huis, als er een deputatie van Zulu's wordt aangediend. Ze vertellen, dat ze van over de Umkomaaz-rivier komen, uit Ixopo. Hun is bekend geworden het werk dat de dominé op Groothoek verricht. Zij zouden graag willen, dat hij ook onder hen kwam werken om er een kerkje te stichten. De grond hadden ze al beschikbaar. En of hij dan gauw wilde komen.

Nu, Ds Vonkeman is er geweest. En hij kwam diep onder de indruk terug. Een pracht gelegenheid. Wanneer Ds Kurpershoek nu eens naar Vrijheid kon gaan en onze tweede zending naar Ixopo, dat betrekkelijk dicht bij Groothoek ligt.

Er was één bezwaar: Ixopo valt onder de zendingsgebieden, die aan de Nederlandse Hervormde Kerk zijn toegewezen. Die zou dus dat terrein moeten afstaan.

De Advies-Commissie is — ondanks de vakantietijd — dadelijk met het beroepingswerk begonnen. Wanneer dit nummer van ons zendingsblad verschijnt, zal het al wel beëindigd zijn.

Zoals men weet beriep de kerk van Kampen reeds een tweede „missionaire dienaar des Woords" die het op hem uitgebrachte beroep ook reeds aannam, namelijk Ds M. R. van den Berg van Maastricht.

De synode van Apeldoorn II

We gaven onder Persschouw reeds een enkele stem van buiten onze kerken over de besluiten van de Apeldoornse synode inzake de verhouding tot onze kerken. We willen er deze week weer een laten horen. Ze is van Dr Masselink, een man die onbevreesd en hardnekkig vecht voor het wegdoen van wat zijn synoden en kerken in de veertiger jaren en daarna aan onrecht hebben bedreven. En die daarom ook recht heeft gehoord te worden als hij onze kerken kritiseert. In een artikel, waarin hij enkele opmerkingen wilde maken over „het povere, ja zielige eindresultaat van de Apeldoornse synode" schrijft Dr Masselink o.a. het volgende:

Nuchter zijn! Wij (de Utrechtse Synode 1959) hadden gevraagd om **contact**; om contact-gericht-op-hereniging. Die Utrechtse Synode wou dus niet aan de conferentietafel zitten om over alles wat gebeurd is nog eens te praten. Daar zag ze geen heil in, want beide partijen zouden dan hun standpunt wel vasthouden. **Een nieuw begin maken** werd de leuze, waar Prof. Herman Ridderbos (ook toen rapporteur voor deze zaken) in de pers nogal van opgaf. En had Utrecht niet een nieuw begin gemaakt door de Vervangingsformule terzijde te stellen? Zeker, ik verblijd mij nog daarover; ik had gehoopt dat dit een motief voor de vrijgemaakten zou zijn om de contactuitnodiging te aanvaarden.

Maar.... Utrecht stelde ook de rechtmatigheid van de Vervangingsformule (nog eens) vast en sprak duidelijk uit: geen samenspreking maar we nemen het verleden zeer ernstig en zijn bereid daarvan rekenschap te geven. Utrecht wou geen samenspreking omdat zij niets uit het verleden wilde herzien; ze wilde dat verleden bewust handhaven (rekenschap geven!); en daarom heeft die leuze **een nieuw begin** een sterke kerkpolitieke omkadering. **Wij** konden immers achteraf **als** er contact en hereniging gekomen zouden zijn, zeggen: welkom, welkom vrijgemaakten, je wordt hartelijk geduld, maar a propos die rechtmatigheid staat vast en we willen over het verleden ook nog wel eens rekenschap geven als dat nodig mocht zijn. Misschien bedoelen de vrijgemaakten dit als ze spreken van een **valstrik**. Ik noem het **kerkpolitiek** en vind het diep teleurstellend dat op deze wijze gewerkt wordt, en dat de Synode van Utrecht vooraf reeds een schaduw wierp op het Synode-agendum van Apeldoorn (zo schreef ik het voor enkele maanden).

Contact dus, en geen samenspreking. Contact gericht op hereniging. Je kunt daar ja op zeggen en dan moet je verder. Je kunt daar **nee** op zeggen en dan.... komen de tranen van diepe teleurstelling. Contact geweigerd? O, die vrijgemaakten toch, zij willen toch maar niets!!

Ja, ze willen wel wat! Al jaren lang willen ze samenspreken **als wij enige betering des levens betonen**. Schrik niet. Zij zijn de geschorsten en de afgezetten! Daar houden wij ze voor. Niet per veronderstelling. Maar per vonnis. Per vonnis dat geen enkele synode van ons nog herzien wilde! Laten we onszelf eerlijk en serieus nemen! Doen we, zei Utrecht nog in 1959 bij die contactuitnodiging: wij nemen het verleden ernstig en zijn bereid daarvan rekenschap te geven en handhaven ook de rechtmatigheid van de Vervangingsformule; U bent voor ons **nog** de geschorsten en scheurmakers!

Contact-op-hereniging-gericht in deze omstandigheden is een hachelijke zaak! Ik heb voorheen hierover wat lichter geschreven omdat ik de goede wil en de kans van onze Synodes steunen wou en omdat ik overtuigd was dat de vrijgemaakten het wagen konden. Ze konden het **wagen** omdat er een grote kentering onder ons **kerkvolk** is, en omdat er in de kerkelijke weg nog steeds geijverd wordt voor revisie.

Contact of samenspreking. De Apeldoornse Synode heeft, naar ik met blijdschap meen, dit verschil aanvaard. En ik hoop en bid dat Apeldoorn wil, wat Utrecht niet wou: **samenspreking**. Ds J. van Herksen heeft daar nog eens extra op aangedrongen: altijd bereid tot samenspreking! **Contact-gericht-op-hereniging** betekent ja of nee; en met de begeleidende uitspraken (rechtmatigheid, ernst tegenover het verleden en bereid daarvan rekenschap te geven) betekende dat: geef je maar over. **Samenspreking** k-a-n betekenen: wij zijn niet zeker van ons verleden en heden; we hebben behoefte daarover met u te spreken; er zijn kerkproblemen waar we u bij nodig hebben zoals binding en leertuchtprocedures enz. Dit wordt dan geen ja of nee, maar woord en wederwoord, waarbij **wij** een eerste woord van schuld hebben te spreken. God opene daartoe onze mond.

Twistzaak of kerkzaak

Het rapport-Ridderbos maakt er een klacht en een criterium van, dat ook de vrijgemaakten hun verleden ernstig nemen, zo ernstig dat zij de vrijmaking de **twistzaak des Heren** noemen. Veel te absoluut, vindt de rapporteur, die vereenzelving van de menselijke twistzaak met de twistzaak des Heren; vooral omdat er enkele bijbelteksten aangehaald worden door Assen o.a. Jer. 14 : 14 en 2 Joh. : 10, 11; en (naar het verslag in de Rotterdammer) spreekt de Apeldoornse synode zich

aldus uit over het antwoord van de Asser Synode: „zij meent zelfs, door een beroep op schriftplaatsen als Jer. 14 : 14 en 2 Joh. 10, 11 de afgevaardigden, die de Gereformeerde Synode haar zou willen zenden, te mogen voorstellen als valse profeten, aan wier boze werken zij deel zou hebben, wanneer zij ze in haar huis welkom zou heten”.

Die teksten luiden aldus:

„Maar de HERE zeide tot mij: Leugenachtig profeteren de profeten in Mijn naam. Ik heb hen niet gezonden, hun geen opdracht gegeven, en niet tot hen gesproken; een leugengezicht, ijdele waarzeggerij en bedriegerij van hun eigen hart profeteren zij u”.

(Jer. 14 : 14).

„Indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis en heet hem niet welkom. Want wie hem welkom heet, heeft deel aan zijn boze werken”.

2 Joh. 10 en 11.

Enige verklaring: Als Jeremia bij God het volk verontschuldigt dat het door valse profeten misleid wordt („vrede, vrede, Jeruzalem zal niet verwoest worden”) zegt God: weg met die valse profeten en met die valse profetie, aan Mijn Woord mag niemand komen. Johannes waarschuwt tegen dwaalleren die de leer van Christus (Gods zoon in de wereld gekomen en straks in heerlijkheid weerkomende) niet brengen en gelegenheid zoken hun dwaalleer in de kerk in te dragen; weer en wedersta ze, zegt de apostel. Ik huiver er voor, dat Assen deze teksten aanhaalt, want met de leugenprofetie in Jeremia's dagen en met de dwaalleer in Johannes' dagen is het doen van onze Synodes (binding aan overbelaste leeruitspraak en schorsing van hen die weigerden!) naar de inhoud niet te vergelijken. Maar de vrijgemaakten achten genoemde binding en schorsingen niet naar Christus' wil en een weerstaan van Hem en vinden dat... leugenprofetie. Die term doet zwaar aan. Konden we ons in de kortsluitingsjaren 1943/44 nog verontschuldigen met begrippen als hoogspanning, kerkelijke verwarring, onordelijkheid en dreigende scheuring... thans nu deze praktische overrompelingsfactoren niet meer meespelen en er kerkelijk rust is en tijd voor bezinning, thans wordt die klacht en aanklacht steeds juist! Die term (leugenprofetie) moeten we niet gebruiken omdat naar de bijbelse zwaarte daarvan bedoeld wordt het in-de-grond, in-het-hart, in ongeloof zich losgemaakt hebben van Gods Woord en van de leer van Christus, en die schijn moeten we in het kerkelijk conflict niet over elkaar brengen. Het gaat niet om zonden „met opgeheven hand”, maar om zonden uit zwakheid, en die kunnen erg genoeg zijn. Het gaat om zonden van Christusbelijders en die kunnen zwaar zijn. Maar bijbelteksten over hen die geen band aan Gods Woord en aan Christus hebben, moeten we hier niet gebruiken.

Wat de vrijgemaakten bedoelen is dit: acht u, synode van Apeldoorn, ons nog als geschorsten en schorsingswaardigen? Staat u nog voor de vonnissen die op grond van geweigerde leerbinding plaatshadden? Dit is geen twistzaak van de vrijgemaakten; maar een kerkzaak dus van iedereen en het meest van Christus! Om Hem, om Christus moet deze vraag beantwoord worden, ook als geen vrijgemaakte daarvan rept. Kort gezegd: laten we het aanvaarden en er blij om zijn, dat ook de vrijgemaakten het verleden ernstig nemen en daarvan rekenschap afgelegd willen zien. We moeten er geen menselijke twistzaak van maken, maar een kerkzaak. En dat betekent voor ons dat wij niet zeggen vrijmaking = scheurmaken, maar erkennen: in de verkeerde binding ligt onze schuld aan de kerkellende.

Wie is bereid en waartoe?

Naar ik meen sprak de synode van Apeldoorn ook uit „dat de Synode van Assen ten enenmale (spat. door M.) weigert zich met de gereformeerde kerken (welke? M.) in de weg der verzoening te begeven”.

Dit is toch niet waar.

T-e-n-e-n-e-n-m-a-l-e? Hoho, wat een woord; wat een zwaard tegen Assen! Maar Apeldoorn zelf valt er in, want op de wijze zoals wij het gevraagd hadden („contact”; u hoeft niets te zeggen, maar wij hadden gauw iets gezegd over rechtmatigheid, het verleden ernstig nemen en daar geven we eventueel nog wel rekenschap van), zo willen de vrijgemaakten niet ingemaakt worden. Zo'n contact weigeren ze.

Maar dat betekent helemaal niet: zij weigeren ten enenmale met ons in de weg der verzoening te treden. Dat is een leugen, waarmee men een deel van ons kerkvolk zoet en vals gerust kan houden. Stemmingmakerij. Gelukkig sprak niemand minder dan Prof. Nauta deze ten-enenmale-leugen tegen: zij willen wel verzoening, maar op andere wijze.

Dat weet trouwens Prof. Herman Ridderbos in zijn rapport ook wel, als hij de klacht van Assen memoreert, dat ook de Utrechtse (uitnodigende) synode „weer niet inging” op wat haar van vrijgemaakte zijde werd voorgelegd, ja dat niet alleen Assen-1961, maar ook Groningen-1946, Amersfoort-1948 en Spakenburg-1958-1959 nog op antwoord wachten. Dit heeft Prof. Ridderbos met zijn eigen hand allicht in het rapport geschreven en hoe kan diezelfde hand schrijven: ten enenmale weigeren ze met ons in de weg der verzoening te treden?

Ds Kamper was zo eerlijk te zeggen: Apeldoorn gaat inderdaad niet in op wat Assen schrijft.

Ja, antwoordde Prof. R., „Apeldoorn gaat wel op de zaken in, namelijk op de hoofdzaak. De hoofdzaak is, dat men beide bereid moet zijn zich in de weg der verzoening te begeven. Is men dat niet, dan heeft ingaan op andere bezwaren geen zin”. Maar dit is wordengegoochel, een oproep naar het vredesfront waar alles verdoezeld wordt, behalve dan die rechtmatigheid van ons enz. niet.

Daarom vertrouw ik ook niet die bereidheid om te allen tijde te willen samenspreken over wat ons verdeelt.

Ds J. van Herksen heeft deze bereidverklaring nog eens extra willen veiligstellen, maar hij en alle goedgelovigen mogen zich gewaarschuwd weten, want staat er niet ook in het Apeldoorns antwoord „en de enige voorwaarde is dat deze besprekingen zullen plaats vinden in de geest der verzoening en in de begeerte elkaar nader te komen”. 't Is mooi, nu gaat Apeldoorn zeggen: toon eerst je geest van verzoening —, inplaats van te zeggen of de vrijgemaakten nog scheurmaken zijn zonder meer, ja of nee. Apeldoorn moest Assen eens antwoord geven, inplaats van zogenaamd op te rukken van het station Contact naar dat van Samenspreking, want als ds Van Herksen straks daarheen reist, vindt hij daar Prof. Ridderbos niet. Die zal dan misschien als rapporteur van de volgende synode zeggen waarom dit ten enenmale niet kon.

Teveel gezegd op naam? Volgens de Rotterdammer zei Prof. Ridderbos immers in de discussie te Apeldoorn: „Mogelijkheden om te spreken bestaan er slechts als de bereidheid tot verzoening aanwezig is. Die zou er bij de vrijgemaakte synode pas zijn wanneer de Gereformeerde kerken de dogmatische beslissingen herriepen en de daarmee samenhangende tuchtmaatregelen”. Dus... geen samenspreking! Maar leve onze bereidheid daartoe.

Prof. Nauta heeft temidden van al deze trieste kronkelaffaires een woord gesproken dat het benauwende duister even deed oplichten: we moeten de visies doorbreken. De tegenwoordige gang van zaken is, dat synode na synode met de onverantwoorde kerkscheuring van 1944 te maken krijgt. En terwijl de kerkmensen buiten roepen om eenheid en een zuiver geweten, zijn de synodes in onmacht gebonden —, deze gang van zaken is toch te schadelijk en te dwaas. De visies doorbreken zou voor ons betekenen, dat we achter onze rechtmatigheden, ernstgevoelens en rekenschapsbereidheid eens een vraagteken zetten. En daarmee zouden we als gevolg ook een grote verandering zien in de houding van de vrijgemaakten. Wie één visie doorbreekt, de onze, doorbreekt er twee. Of daar in eerste instantie Prof. Ridderbos aan meewerkt, is nauwelijks een vraag. We hebben van 1944 en voorgaande jaren genoeg geleerd hoe gevaarlijk partijschappen en leidersfiguren kunnen zijn. Paulus en Apollos betekenden niets, maar God Die de wasdom geeft. Ik wil maar zeggen, het moet niet vóór of tegen Kamphuis, Ridderbos, bezwaarden of synodalen gaan; allemaal weg uit het middelpunt. In het midden staat onze HERE Jezus Christus, Die zegt: Ik bouw een gemeente op Mijn kruisoffer, een gemeente van grote zondaren; Ik doe verzoening over al uw zonden.

Geen weg der verzoening?
Of zouden wij die niet nodig hebben?
Ik ben de weg, de waarheid en het leven.
De weg.
De weg voor kerk en christen.
De enige weg.

De „zaak” van de veertiger jaren blijft aan de orde en daarom is het goed, ja nodig, ons er voortdurend voor Gods aangezicht mee te confronteren. Daartoe kan dit artikel ons helpen. Zowel om de eigen als om de synodale houding in deze te overwegen en te toetsen. C. V.

Theologische Hogeschool. Geslaagd voor het kand. examen E. J. Oosterhuis, P. Dubbeldamstraat 18, Hoogeveen.

Adressen. Zwijndrecht: Ds J. H. van der Hoeven, Burg. Doornl. 14, tel. 01850-26497; scriba W. van der Ven, Rotterd. weg 146, tel. 01850-25160; diakonie O. Rijsdijk, Ad. v. Nassastraat 11; **Meppel:** scriba J. Veenstra Jr., Woldkade 17; **Oude en Nieuwe Bildtzijl:** scriba D. Krol, Nieuwe Bildtzijl, tel. 05182-338; **Rijnsburg:** Ds J. Douma, Katwijkweg 16, Rijnsburg; **Voorthuizen:** scriba J. Fokkens, Amersfoortseweg 256, Nieuw-Milligen.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....

en een eerste appèl.

Wat voor een appèl dit zal zijn? Op de laatste dag van het jaar worden bij vele bedrijven de boeken afgesloten. Wij zullen dit ook doen. Daarna zal aan alle kerken een overzicht worden gezonden van de bijdragen welke van elke kerk afzonderlijk werden ontvangen.

De kerken waarvan nog niets binnenkwam zullen eveneens worden opgenomen. Met ieder die deze actie een warm hart toedraagt, en dat zijn er velen, hopen wij dat er maar weinig kerken blanco op de lijst zullen staan. De kerken die dit willen voorkomen raden wij aan hun bijdrage spoedig op onderstaande postrekening over te maken; wat na 31 december binnenkomt wordt pas opgenomen in een volgende verantwoording.

maar hoe staat het daar nu mee?

Deze vraag wordt de laatste tijd nogal eens gesteld. Wij willen trachten daarop een antwoord te geven.

Daar is dan allereerst het vraagstuk van de grond. Toen voor ieder duidelijk was dat het tehuis enigszins in het centrum van het land moest komen is met enkele burgerlijke gemeenten contact opgenomen.

Het resultaat hiervan? Eén gemeente bleek wel bereid tot medewerking, doch kon alleen tegen hoge prijs een niet al te gunstig gelegen bouwterrein beschikbaar stellen.

Een andere gemeente had niets te bieden, omdat het bouwrijp maken van een uitbreidingsplan nog lang op zich zou laten wachten. Een gesprek met een derde gemeente had een beter verloop. Tegen een zeer billijke prijs is ons een gunstig gelegen terrein aangeboden. Zodra deze zaak definitief is geregeld hoort U dit. Dan zal ook de architect, ir P. Bügel te Groningen, met zijn werkzaamheden kunnen beginnen.

Aangaande het tempo waarin uitvoering zal geschieden is de beslissing geheel bij de kerken. Zodra er enige zekerheid is dat het aan de kerken gevraagde bedrag van f 300.000,— er komt zal onverwijld met de bouw worden begonnen; intussen worden echter alle voorbereidende werkzaamheden reeds ter hand genomen. Wij gaan dus niet op elkaar zitten wachten. Het tehuis móet en dus zál het er komen en belangrijk is dat het er zo gauw mogelijk komt.

met boete.

Onlangs werd door de moeder van een leerling van een middelbare school het gironummer van de Stichting gevraagd. Met een leraar was overeengekomen dat hij telkens voor een door hem nogal gebruikt stopwoord een boete zou betalen. De totale opbrengst werd bestemd voor het tehuis, waarom wij maar hopen dat het stopwoord zich niet gemakkelijk laat verdrijven, doch anderzijds willen wij ook begrip tonen voor de eigen financiën van de leraar.

Als wij het goed begrepen hebben is het (eerste) resultaat van de beboeting inmiddels ontvangen onder vermelding van: „Een rare en daarom een goede inval”. Zijn er nog meer van zulke rare zaken aan de orde? U weet nu hoe U eraf kunt komen. Wanneer het tehuis er staat zullen de stenen ervan de rareiteiten niet verklappen.

Verantwoording tot 8 november 1961:

Ontvangen van kerken	f 113.762,81
Ontvangen van particulieren	f 21.273,09
	f 135.035,90

Bijdragen kunnen worden gestort op postrekening nr 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming” te Utrecht.

HERHAALDE OPROEP !!

De STICHTING GEREFORMEERDE KINDERBESCHERMING te UTRECHT vraagt in verband met de vermeerdering van haar gewone werkzaamheden en de door wetswijziging verwachte uitbreiding daarvan

EEN MAATSCHAPPELIJK WERK(ST)ER

Vereist is het bezit van het diploma van een Academie voor Maatschappelijk Werk, bij voorkeur met de aantekening: kinderbescherming, terwijl ook praktische ervaring van belang is.

Uitvoerige sollicitaties met opgave van referenties vóór 1 december a.s. te richten aan de secretaris, ten Hovestraat 13, 's-Gravenhage.

KERKNIEUWS

Tweetal te Hattem: D. Deddens van Mariënburg en R. Houwen van Zuidhorn.

Aangenomen naar IJmuiden: D. Nieuwenhuis te Bunschoten-Spakenburg.

Ds J. v. Benthem hoopt half december met zijn gezin met verlof naar Nederland te komen.

Jubileum. Ds B. Geuchies vierde op 2 nov. in een vergadering van de gemeente van Wapenveld zijn zilveren ambtsjubileum.

Gedenkboek. De kerkeraden van de beide kerken in Amersfoort besloten tot de uitgave van een gedenkboekje ter gelegenheid van het denken van het feit dat voor 125 jaar de Afscheiding aldaar begon en het voor 75 jaar tot doleantie kwam. Ook zal de vrijmaking van de kerk van Amersfoort daarin worden beschreven. De auteurs van het boekje zijn de predikanten Arnold, Vink, Deddens en Van den Born en de brs K. Mulder en J. H. Veenkamp. De prijs van dit boekje is f 3.—. Bestellingen worden voor 20 nov. ingewacht bij de firma Van Wijngen, Muurhuizen, Amersfoort.